

Vladna poteza v prid zmage korporacij

PRESEDNIKOV POGOJI POGUBNI ZA STAVKARJE

APELI NA "PRAVIČNOST" IN "RAZSODNOST" IZKORIŠČEVALCEV NISO ŠE NIKOLI IZDALI

Stara sredstva za ukanjenje stavkarjev. — Ali so žrtve v stavki na jugu padle zamanj?

NAD pol milijona delavcev v tekstilni industriji je na apel predsednika Roosevelta dne 22. septembra zaključilo stavko. Niso sicer glasovali, da prenehajo z bojem. Take prilike niti imeli niso. Toda odbor njihove unije (United Textile Workers) je na svoji seji omenjenega dne v Washingtonu zaključil, da uniji ne preostaja ničesar kot sprejeti Rooseveltove predloge za poravnavo. Rooseveltove obljube niso ničesar pozitivnega. Stavkujoče delavce je urgiral, da se najvrnejo na delo. Na kompanije je apeliral, da naj pri uposlevanju ne zavržejo nikogar zato ker je stavkal. Vse drugo bo preiskal in uredil poseben zvezni odbor za reševanje sporov v tekstilni industriji, kar bo vzelo nekaj mesecev.

Odbor, ki ga predsednik Roosevelt predlaga, seveda ne bo imel moči prisiliti magnatov na priznanje unije. To sploh ni njegov namen. Vsa ta

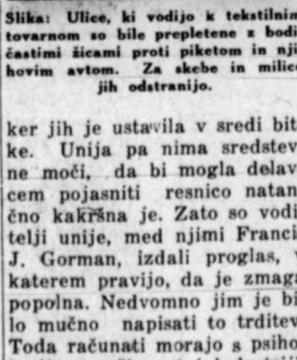

Francis A. Gorman, načelnik stavkovnega odbora unije tekstilnih delavcev, ki je vodila enega največjih štrajkov v zgodovini ameriških unij.

nerodna poravnava diši natančno tako kakor poravnava spora med delavci in bossi v avtni industriji, ki sploh ni bila poravnava, ampak zmaga magnatov nad delavci s pomočjo vladne strategije!

Francis J. Gorman, načelnik stavkovnega odbora tekstilnih delavcev, je zahteval, da delavci glasujejo o pripadnosti k uniji celotno v vsi industriji, dočim vlada podpira delodajalce, ki pravijo, da če do takega glasovanja mora priti, se naj vrši za vsako tovarno posebej. Nedvomno bodo kompanijski agentje s svojimi trikmi, s terorjem in sleparstvom dobili večino za kompanijsko "unijo" v pre mnogih tovarnah. Kako naj potem ostale konkurirajo, če bi morale plačevati unijsko mezdo, namesto od 5 do 12 dolarjev na teden (povprečno kakih \$9 na teden), kakor bodo plačevali tovarne pod "kontrolno kompanijsko unijo"? Predsednik Roosevelt nato ni pomislil, pač pa je storil potezo, ki je koncem konca ne pomeni drugega kakor nadaljevanje žalostnih razmer, ki tarajo očete in matere ter njih otroke v tej industriji.

Predno je prišel predsednik s svojimi predlogi za poravnavo, je zalučil kamen v pravičnost stavke njegov načelnik NRA general Hugh Johnson, ki je bil toliko predrzen, da je ta pravični protest nazval za "politično stavko" s tendenco političnega boja proti vladi — krivdo za to "neupravičeno" stavko pa je zvrnil na "radikalne" odbornike unije in Normana Thomasa. Tako je NRA, ki je bila u-

Slika: Ulice, ki vodijo k tekstilnim tovarnam so bile prepletene z bodičastimi žicami proti piketom in njihovim avtom. Za skebe in milico jih odstranijo.

ker jih je ustavila v sredi bitke. Unija pa nima sredstev, ne moči, da bi mogla delavcem pojasniti resnico natančno kakršna je. Zato so voditelji unije, med njimi Francis J. Gorman, izdali proglaš, v katerem pravijo, da je zmaga popolna. Nedvomno jim je bilo mučno napisati to trditve. Toda računati morajo s psihologijo množice v tej industriji. Ako bi priznali, da je ta bitka najmanj napol izgubljena, bi jim ubili vero v bodočnost.

Mnogi delavski listi — glasila unij, pišejo o veliki zmagi. Nekateri celo hvalijo predsednika Roosevelta, pozabljajo pa na grobove, na vdove in sirote, na pohabljenice in na tisoče drugih, ki si iz te gigantске borbe ne bodo nikdar več opomogli. Zamerili so se bos-

Magnati si manejo roke ob poravnavi tekstilne stavke

Eden glavnih magnatov v milijardni tekstilni industriji je med drugim dejal, da če stavkarji mislijo, da so zmagali, se varajo, kajti vse kar imajo od končane stavke, so bile tritedenske počitnice brez plače.

Dočim je unija stavko preklicala in pristala na Rooseveltove pogoje, si magnati mislijo, da je zdaj vse kakor je bilo pred stavko in da se bodo s posebnim Rooseveltovim odborom že kako sporazumeli — delavcem v škodo. Manjšina eksekutive unije tekstilnih delavcev je opozarjala na to nevarnost in priporočala nadaljevanje stavke vsaj toliko časa, da se bi magnati obvezali sprejeti vse stavkarje nazaj v službo. Večina je odgovarjalo, da bi sovražna propaganda razglasila nadaljevanje boja za nagajanje vladi. Ker pa je unija predsednikove pogoje sprejela, si jih tudi magnati ne bodo upali zavreči, je domnevala večina in se pri tem kalkulirano prejkone uknila prav tako kakor vodstvo unije avtnih in jeklarskih delavcev.

Dve katastrofi

Eksplozija v premogovniku v Walesu.

V premogovniku v Wrexhamu na Angleškem se je dogodila 22. sept. eksplozija, ki je ugonobila življenje 261. rudarjem. Samo 16 trupel se je rešilnemu moštvo posrečilo spraviti na površje, potem pa so rove zažidali vsled naraščajočega plina in nevarnosti nove razstrelbe.

Katastrofalni vihar na Japonskem

Na Japonskem je prošli teden silovit vihar uničil 32.939 poslopij in nad 2.100 človeških življenj. Najbolj je divjal v velikem pristaniškem mestu Osaka. Nad 13.300 oseb je bilo ranjenih.

Komunisti in socialisti v ligi narodov

Maksima Litvinova, zastopnika Sovjetske unije, in njegov štab, je ob sprejemu v ligo narodov pozdravil predsednik ligue zbornice švedski socialdemokrat Richard J. Sandler, ki je minister vnanjih zadev v švedskem kabinetu. V imenu mesta Zeneva, kjer je sedež lige, pa je pozdravil sovjetsko delegacijo socialist Leon Nicole, predsednik socialistične uprave v omenjenem mestu.

Največji kreditni zavod

Vladna RFC je največji kreditni zavod v tej deželi. Meseca julija je avtoriziral za okrog 123 milijonov dolarjev posojil in prošli mesec blizu 100 milijonov.

gu — zapisani so v črno listo, medtem pa bo NRA dremala dalje s svojimi rešilnimi sredstvi. Prav tako neuspešni za delavstvo bodo tudi novi posredovalni odbori, ki jih ima predsednik v načrtu.

Le governerji in šerifi so se oddahnil. Trinajst tisoč mož milice je bilo poslanih domov. Visoki magnati v tekstilni industriji si manejo roke. New deal navpičadnje zanje ni tako slab.

Nad 13,000 vojaov v boju bilo z auničenje unije

Governerji osmih držav so mobilizirali nad 13.000 mož milice za protitiranje "pravice do dela", kar pomeni pomoč kompanijam v uvažanju in uposlevanju skebov. Za vzdrževanje te armade so trčale vlade teh osmih držav na stroške ljudstva \$37.000 na dan, poleg pa se več kot toliko na dan za vzdrževanje deputijev, hudlumsov in slične fakinaže, ki so najjeli za provociranje delavcev. Magnati se poživljajo na bodo delavcev, četudi so jim zgradili milijardno industrijo ter nakupili bogastva; ameriški kapitalist je v tem slučaju nepopustljiv, magari ako pogine od lakote, ali pod krogli vojakov ter najetih gangsterjev nič koliko delavcev, njihovih žen in otrok.

Z DELAVSKEGA SVETA

Konec stavke tekstilnih delavcev je eno najtragičnejših pojavov v industrialnih konfliktih pod new dealom. Med delavci je zavladala psihologija poraženosti. V nekaterih predihnicah pa — se sploh niso hoteli vrniti takoj na delo. V Georgiji je milica prošli ponedeljek stražila še vse tkalnice, čeprav je bila stavka uradno končana. Kriva tako neugodnemu koncu pa sta Hugh Johnson, načelnik NRA, in predsednik Roosevelt s svojimi nedoločnimi pogoji. Ob enem so kompanije s pomočjo svojih dnevnikov, radio postaj in filmov širile propagando, da bi delavci sploh ne zastavkali in da ne bi bilo nemirov, ako ne bi med njimi delovali "komunisti". Piketi, ki niso še nikdar brali nobenega komunističnega lista ali spadali v komunistično organizacijo, so bili aretirani in razglašeni za komuniste.

Plačilo skebu. — V Gillespie, Ill., je šolski odbor ponovno uposil učitelja Davida Tallmana, toda učenci dveh šol so proti njemu zastavkali, ko so izvedeli, da je prošlo leto leto nekje izven Illinoiske skebal. Ker šolski odbor ni vedel izhoda, je pristal na zahtevo, da naj prebivalstvo glasuje o vprašanju, ali je za uposlitev ali odslopitev Tallmana. 1.660 jih je glasovalo za odslopitev in 1.015 proti. Tallman je torej vsled skebanja ob službo. Stavke v New Yorku. — Ena največjih stavk v New Yorku v tem času je štrajk Pocket-book Workers unije. Okrog 6.000 delavcev je na stavki.

Pospeševanje deportacij. — Labor department v Washingtonu naznanja, da bo pospešil

Mihailoff v Turčiji

Ivan Mihailoff, vodja tiste struje macedonskih komitešev, ki zahteva samostojno Macedonijo, je pobegnil iz Bolgarije v Turčijo. Sedanja bolgarska vlada je za zatrtje terorističnih dejanj v Macedoniji. Ker je nastopila proti njim resno, je Mihailoff odšel vsled nevarnosti pred aretacijo v Turčijo. Iz Sofije poročajo, da je bilo v prošlih 12. letih v bojih vsled macedonskega vprašanja umorjenih nad 3.500 ljudi.

Zapostavljanje žensk

Po najnovejši odredbi ekonomskega koncila italijanske vlade bodo prejemali možki 12 odstotkov višjo plačo, kakor pa ženske pri enakih delih. Dalje nova naredba določa, da morajo tekstilne tovarne uposliti najmanj 30 odstotkov možkih, ostale pa smejo biti ženske delavke.

stikanje za tajci, ki so v tej deželi nelegalno, v namenu, da se jih deportira. Povod temu je dal nemški priseljencec Bruno Richard Hauptmann, ki je obdolžen krivde pri ugrabljenju in umoru Lindberghovega otroka. Okrog 1.500 agentov ima nalogo izslediti nelegalno priseljence, ob enem pa se neguje mnenje, da so vsi ti zločinci, kakor je Hauptmann.

Odvržanje peticije Socialistične stranke v Illinoisu.

Peticije socialistične stranke v tej državi za nominiranje socialističnih kandidatov je governerjev volilni odbor prvotno odvrzel z motivacijo, da so dospeli šele ko je odbor zaključil sejo. Odbor illinoiske soc. stranke je vsled tega podvzel sodno postopanje, da izvojuje socialistični listi mesto na glasovnici, nakar je državni volilni odbor peticije odobril. Socialistična stranka v Illinoisu torej pride na glasovnico.

Znižanje delovnih ur in plač

Pisarniškim delavcem v jeklarski industriji, katerih je približno 40.000, je bil delavnik znižan na pet dni in zano jim je sorazmerno znižana plača. Od početka krize jim je bila znižana že trikrat, skupno 35 odstotkov, in zdaj 10, torej vsega skupaj 45 odstotkov.

SOVJETSKA UNIJA V LIGI NARODOV

VELIKE SPREMEMBE V VNANJI POLITIKI MOSKVE. SOVJETI V LIGINEM DELAV. BIROJU

Ali bo Moskva s svojo kominterno spremenila taktiko tudi v odnošajih s socialisti?

LIGA narodov je zveza tolovajskih dežel, katere glavni namen je uničiti Sovjetsko unijo. Tako je komunistična internacionala predstavljala svojim strankam društvo narodov in jim zabičevala, da naj vrše v razkrinkavanju lige neizprosen boj. Socialistične stranke na drugi strani so svarile proti takemu boju in dokazovale, da kakorkoli je liga narodov daleč od lige kot si jo zamišlja mednarodno delavstvo, je ta, ki je nastala po vojni, vendarle velik korak naprej v razvoju odnošajev med deželami. Dočim so bila komunistična gesla vsepovsod proti ligi, so socialisti argumentirali, da je liga v današnjem položaju edina sila, ki lahko največ stori v prid svetovnemu miru in v zaviranju vlad, ki s svojo provokatorsko politiko pospešujejo nevarnost vojne.

Pod vplivom komunistične kritike je bilo na konvencijah socialističnih strank vseh dežel predlaganih mnogo resolucij, ki so ligo ne samo obsojale nego določevale načelo, da naj ji bodo socialisti absolutno nasprotni. Dasi so bila taka mnenja posebno v nekaterih deželah, vključivši socialistično stranko v Zed. državah, močna, je socialistična internacionala ztrajala na stališču, da je podpiranje lige narodov — pomanjkljiva, šibka in kapitalistično navdahnjena kakor je — vendar veliko boljše kakor pa z opozicijo proti ligi podpirati povratek v diplomatske odnošaje izza predvojnih časov.

Socialisti danes lahko trdijo, da so bili v pravem, kajti to stališče jim je odobrila Sovjetska unija s svojim vstopom v ligo.

Res je, da je bila liga v početku Sovjetski uniji jako neprijateljska. Vračala je pač sovražstvo s sovraštvom. Sovjetska unija je hotela nov gospodarski red in v ta namen propagirala najdrastičnejša sredstva za iztrebljenje kapitalizma. Dežele z razvitim kapitalizmom, ki so bile od carske Rusije desetletja, ako ne celo stoletje naprej, so se ljutile nad "umešavanjem" boljševiške Rusije, kateri so očitali zaostalost, primitivnost, nesnažnost itd., dočim carjevi Rusiji niso predbacivali teh hib, dasi jih je ona zakrivila in negovala. Ampak carjeva Rusija ni bila nevarna svetovnemu kapitalizmu, Sovjetska unija pa mu je napovedala boj.

S tem bojem je pričela pred kakimi sedmimi leti odnehati, ker se pričakovana svetovna revolucija za odpravo kapitalizma ni dogodila; in v kolikor se je, je bila v vsaki deželi ne samo neuspešna, ampak je pomenila vsled prihoda reakcije poslabšanje razmer za delavstvo in pa zgladitev poti fašizmu. Sovjetska diplomacija ni izvršila sprememb v svoji taktiki hipoma, ampak tako sistematično in polagoma, da so pristali in člani komunističnih strank večinoma enako stopnjevale pozabili na prejšnje izjave in stališče kominterne.

Zasluga za sprejem Sovjetske unije v ligo gre pred vsem Franciji, ki je v mednarodni diplomaciji še vedno najdalekovidnejša in najspretnjša, vzlic svojim neumnim in nesmiselnim pogodbam, ki jih je forsirala med vojno, posebno Versaillesko.

Zastopniki petih držav so se upirali sprejemu nove Rusije v ligo in le zastopniki treh so glasovali proti. Devetindeset dežel pa je glasovalo, da se jo povabi v ligo. Opozicionci so bili večinoma diplomati katoliških dežel, a še to samo nekaterih. Drugi katoliški diplomati so morali pod pritiskom razmer glasovati proti priporočilu papeža — kajti z zavračanjem veselile, kakor je ogromna Sovjetska unija, ne bi svoji cerkvi v ničemer koristili, dočim bi z odklonitvijo pomagali k povečanju opasnosti za novo svetovno vojno.

Sovjetsko Rusijo so torej vse te dežele — 39 po številu, v vseh delih sveta, odobrile za pristop predvsem v svojo korist. In Moskva je povabilo sprejela in se izrekla za pristop v ligo

(Nadaljevanje na 5. strani.)

MIROVNI PREDLOG JAPONSKE

Japonska je Sovjetski uniji nedavno predlagala, da naj bo ozemlje 50. milj na vsaki strani mandžurske-sibirske meje nevtralizirano, kar pomeni, da ne bi japonska valzalka Mandžurija, ne sovjetska unija imele vojakov, utrdb, pristanov za vojne aeroplane in sploh nikakih obrambnih ali napadalnih vojnih priprav na tem nevtralnem pasu. Upravljale bi ga na vsaki strani meje le civilne oblasti.

S tem je japonska diplomacija storila potezo miroljubnosti in voljo za prijateljske odnošaje s Sovjetsko Rusijo. Tako izgleda navidezno.

Faktično pa je stvar ta: Japonska gradi vse svoje utrdbe v Mandžuriji proti Sovjetski Rusiji 50 milj od sibirske meje. Vsi njeni pristani za vojna letala so oddaljeni 50 milj in tudi več od sibirske meje, isto-

tako vojaški tabori, nove stratiščne železnice in ceste. Ako bi Rusija sprejela predlog Japonske, ne bi slednja izgubila ničesar, dočim bi morala Rusija opustiti svoje velike utrdbe vse skozi ob dolgi meji, svoje pristane za ietala, velika vojaška taborišča, v katerih ima okrog 200.000 mož, in sploh vse druge priprave za obrambo, ki so v teh petdesetih milijah širine ob meji.

Če bi Rusija zavrgla vse te priprave, v katere j: vložena ogromno truda in denarja, in začela graditi nove 50 milj v notranjosti meje, bi se japonski diplomati smejali v pest svoji potezi. Ako pa bi Rusija rekla odločni "ne!" bi vlada v Tokiu pokazala svetu: "Vidite, mi smo za mirne odnošaje, ampak Rusija ni! Torej ne grajajte nas, če pride do ne-ljubih incidentov."

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsako sredo.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze.

MAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. Enesamstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vel rokopi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workers' Publishing Co., Inc. Established 1904.

Editor: Frank Zalta
Business Manager: Charles Pogorelec

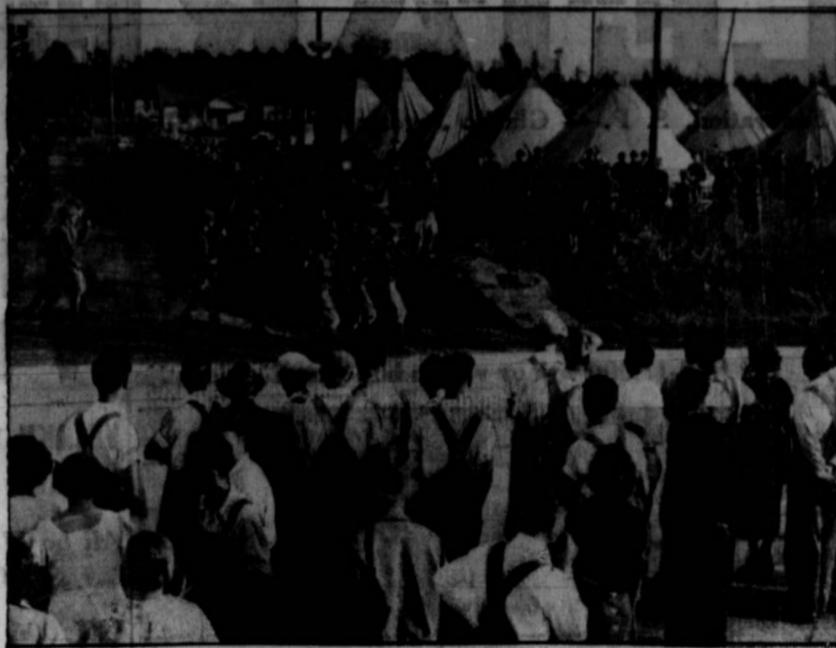
SUBSCRIPTION RATES:

United States, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

8639 W. 26th St., CHICAGO, ILL.
Telephone: Rockwell 2864.

Bajoneti, plin, kroglice, ječe, sodišča in kazni proti stavkarjem

Ta slika je iz North Caroline, kjer je bila v boju proti stavkarjem mobilizirana vsa milica. V tej in par drugih južnih državah (ki so vse pod vladno demokratske stranke), je bilo pred tekstilnimi tovarnami aretiranih stotine piketov in poslanih v ješniške tabore. Vse časopise v Nemčiji je "pozdravilo" to novico, čez, glejte, kako Roosevelt bolj in bolj posnema Hitlerja! Ameriška javnost, ki se je zgražala nad koncentracijskimi tabori v Nemčiji, ima zdaj zadosti prilike, da se je bolj zgraža nad mučenjem jetnikov v svoji državi, katerih edini zločin je stavkanje za boljji kos kruha. New Deal v Nemčiji in v Zed. državah si torej postajata slična.

KOGAR SE TICE

Načela in business.

Na konvenciji KSKJ v Indianapolisu so se nekateri zelo potegovali za predlog, da se bi dalo Glasilo KSKJ v tisk tiskarni Edinost v Chicagu, kar pomeni tiskarno Amerikanskega Slovenca. Nekaj duhovnikov je govorilo navdušeno za preselitev od Pirca k Jeriču. Ampak opozicija je bila budna, pa je rekla: Glasilo naj se tiska v tiskarni, ki je načelno prijateljska našim načelom (klerikalizmu), ki je unijska, in ki nudi najboljše pogoje. Am. Domovina ima torej še vso priliko konkurirati v ceni in "načelno".

"Zborovanje po odsekih".

John Germ iz Puebla je na konvenciji KSKJ predlagal imenovanje odsekov, ki bi delegatov pripravili pravila, resolucije, predloge o gospodarstvu, plačah itd., in izjavil, da bo to zborovanje po odsekih prvo v zgodovini KSKJ. Odseki pa so zborovali na enak način, kakor so zborovali že na mnogih konvencijah SNPJ. Kljub temu je par listov priobčilo vest, da je bila ta konvencija KSKJ izmed jugoslovanskih podpornih organizacij prva, ki je "zborovala po odsekih". Vzrok je površno zanimanje.

Apel za pomirjenje.

Jože Radelj apelira na razborec Milwaucaene in West-alliance, da se naj pomirijo in delajo enotno za volilno zmago. Nepriključje, da se v volilnih agitacijah ljudje najbolj lasajo. In drugič, kaj je "prepirljiva vsebina"? Veliko tega, kar je pisal in govoril Jože Radelj, so drugi razglašali za "prepirljivo vsebino", dočim je on trdil, da brani načela. Kljub temu je precej rojakov v imenovanima naselbinama, ki so člani iste stranke kakor Radelj, bilo uverjenih, da s svojimi kritičnimi dopisi in izjavami na sejah ni koristil skupni stvari. Torej odvisi vse od mnenja posameznika. Njegov sedanji apel je na mestu, ampak le v kolikor zadevne ljudi enakega prepričanja, kadar trošijo svoje energije v osebnih nesoglasjih. Kar se pa tiče načelnih nasprotnikov, bodo odnehal kadar zmagajo, ali pa če bodo poraženi. Dobro je, da si ljudje na tej strani, ki imajo načela, ali vsaj mislijo, da jih imajo, zapomnijo to resnico svojemu pokretu v korist.

Taka senzacija!

Amerikanski Slovenec in Ameriška Domovina sta senzacionalno poročala, da se R. J. Z. poroči cerkveno na jako slovesen način v tej in tej cerkvi. — A. S. poroča, da se je

spreobrnil in se dal poučiti v verskih resnicah, ob enem pa izraža nado, da zdaj ostane na pravi poti. Zeli njemu in nji obilo božjega blagoslova, kar je najcenejše darilo. Am. Domovina ob enem konstatira, da je R. J. Z. globoko veren in take reči — hinavščina med hinavci! Kaj pa se naj od tipov te vrste sploh pričakuje? Pisec, ki je omenjenima listoma in par drugim poslal slavospev o sebi, bi lahko bil "katoliškima" urednikoma dokaz, da imata opraviti ne samo z neznajnejšem, ampak s človekom, ki mu manjka pravega uma.

R. J. Z. ni edini, ki se je "spreobrnil". Tudi o sličnem napredniku Andreju Kobalu je bilo pred nekaj meseci v ljubljanskem Slovincu poročano, da je postal "globoko veren". Je pač treba nekje jesti in v farovžih so mize še vedno najlepše pogrnjene. "Slovenec" pravi, da je bil A. K. nekaj socialist — pa je spoznal zmoto in se potkal: mea culpa. O ženinu R. J. Z. ne bo mogel nobenkrat noben list pisati, da je bil "socialist", ker ni bil niti član socialistične stranke, kaj šele socialist.

Nedobrohotnost.

Enakopravnost je ob publiciranju vesti, da se R. J. Z. poroči cerkveno, hudomušno dodala, da je to sin Jožeta Zaverternika, "voditelja slovenskih socialistov". Kaj more pokojni Jože zato, ako kak član njegove družine pljuje na prepričanje in na načela, za katere je on potrošil svoje življenje? Drugič, on ni bil skozi zadnjih petnajst let vedno voditelj slovenskih socialistov, ampak direktor aktivnosti v S. N. P. J., kateri je skozi 20 let posvetil vse svoje moči in sposobnosti. Delal je v nji kot socialist, ni pa sprejemal nikakih odgovornih služb ali uradov za razvoj socialistične agitacije, ki jo je vodila JSZ s svojimi agitatorji in glasilom Proletarec. Zato so opazke, kakor je bila v "E." neumestne.

"Narobe svet."

Zivimo pač v pasjih časih, ko se vsaka reč rajše postavlja na glavo, namesto na noge.

Mehkužnost ali kaj?

Am. Domovina z dne 18. sept. omenja, da je Slovenska dobrodelna zveza kupila svojim delegatom na konvenciji v Girardu blazine, da so bolj udobno sedeli. Konvencija je trajala 9 dni, brez nedelje. Po mnenju delegatov je bila konstruktivna in je storila za svojo organizacijo veliko dobrega. To je pač namen konvencij. Par tednov pred to je ime-

la konvencija KSKJ, ki pa je trajala še dobrih pet dni. Neki hudomušček pravi, da se bi zavlekl vsaj še par dni, če bi delegati imeli blazine, kakor so jih imeli delegati SDZ, za katere je potrošila malenkostno vsoto okrog \$27. Ampak meni se zdi, da je bilo na konvenciji KSKJ veliko večji odstotek delegatov, ki so navajeni sedeti na blazinah, kakor pa na konvenciji SDZ. — J. P.

Agitacija za Sinclairja.

Anton Blasich v Fontani, Calif., si bo prihranil eno razočaranje, ako neha verjeti, da je Upton Sinclair tisti mesija, ki bi v slučaju zmage spremeni razmere v Californiji na bolje. Ravnal se bo po platformi demokratske stranke in storiti bo mogel le to, kar mu bo ona dovolila. To bo zel malo. Republikanci ga sicer oglašujejo za socialista in skrajnega radikalca, ker hočejo pribroriti zmago svojem kandidatu, in ne zato, ker se boje Sinclairja. Ako bi bil na demokratskem tiktetu nominiran Creel namesto Sinclairja, bi ga prav tako napadali, ker se gre pač za privilegije in službe. In to vendar ni borba za odpravo revščine v Californiji! Pristaši socialističnih idej, ki zdaj agitirajo za Sinclairja, bodo spoznali, da so se zmotili. Nesreča je, da bodo potem svojo jezo obrnili proti socialistični stranki, ki jim ni kriva zmote, namesto proti svoji najvnosti in Sinclairjevemu renegatstvu.

"Dobri možje."

Koliko pomenijo "dobri možje" v političnih službah od prezidenta navzdol dokazuje new deal. Odpravil je vzroke za stavke, nihče več ne strdaja, delavcev nič več ne obmetavajo s plinskimi bombami in bognečaj, da bi kak vojak nameril puško na delavca. Brezposelnost je odpravljena, plače so zvišane in razmere se mahoma zboljšujejo.

Ne verjamejte? Well, če ste pomagali izvoliti "dobre možje" morate verovati tudi njihovim obljubam!

Huda ura.

Razburkani časi so vsejali svoje posledice tudi med tistimi našimi rojaki, ki so nekoli napredni in še bolj pa med onimi, ki so napredni iz razloga, ker k maši ne hodijo.

Ptiča se pozna po perju.

Kadar kdo falotsko vpije "lovite tata", zato da bi obrnil zasledovalce drugam, se mu trik običajno posreči, toda ne trajno; kajti vsak tak je koncem konca vendarle vjet, ker ga razgaljuje njegovo početje.

Za slaba svojstva ni treba značaja.

Obračati plašč po vetru je prav enostavno. Igrati hinavca ni nobena težkoča.

Za renegatstvo ni treba junaštva.

Zmerjanja je sposoben vsak paglavec.

Za karakter, prepričanje in nedotakljivost poštenja pa je treba karakterja, prepričanja in poštenja!

Prvi delavski pevski zbor.

"Radnik" poroča, da je bil v Clevelandu ustanovljen slovenski pevski zbor "Sloga", katerega proglašajo za prvi in edini slovenski delavski pevski zbor v tem mestu.

Politični in drugi boji

Gowanda, N. Y. — V zadnjem dopisu sem obljubil obširnejše poročati o tem in o nem v naši naselbini. Torej k stvari.

Dne 13. t. m. smo imeli primarne volitve, za katere pa se slovenski volilci bolj malo zanimajo. Republikanski slon je odnesel večino.

Tukajšnjih pet slovenskih društev priredi veliko skupno zabavo v soboto 29. sept. v korist Slovenskega doma. Kakor čujem, ima pripravljani odbor v načrtu vzporeditev ene slovenske in ene angleške igre. Rojaki so vabljeni, da se te prireditve v skupno korist udeleže stoddotno.

Danes med delom, predno sem se pripravil pisati ta dopis, sem sešel tukajšnje slovenske družine. Našel sem jih 82. Nisem mislil, da nas je toliko. Presenečeno sem se vprašal, kaj je narobe s tem narodom. Tolikšna masa delavcev in delavk v delavskem klubu nas pa je samo enajst oseb! Rojaki, nehaite vendar s cincanjem okrog demokratov in republikancev, kajti s podporanjem kapitalističnih strank ne škodujete le samemu sebi ampak vsemu delavstvu. Nehajte rediti gada na svojih prsih in pristopite kamor vam veleja vaš delavski ponos — to je v vašo delavsko stranko.

Rekel sem, da nas je samo 11 v klubu JSZ, kateri eksistira že nad leto dni. Toda ta skupina je vzlic svoji številni šibkosti pokazala, da je aktivna, kar ji priznavajo tudi sodrugi v sosednih krajih. V tej volilni kampanji bo klub izvršil čimveč agitacije, ne samo med Slovence, ampak tudi med Poljaki in Amerikanci. Kdor bo čital naše pamflete in letake, ki jih razdamo, bo moral izprevideti resnico in bo svoje korake obrnil v delavsko gibanje. Kajti za proletariat je socializem edina rešitev.

Prej sem omenil, da je pri primarnih volitvah odnesel republikanski slon največjo zmago. Ampak to še ne pomeni, da sedi vsled teh volitev že v uradu. Odločeno bo meseca novembra.

Rojaki delavci, poučite se o kandidatih. Sedanji kongresnik Reed je bil med prvimi, ki je protestiral proti predlogi, da bi vlada uporabila zaprte tovarne pohištva za uposlitve brezposelnih. Senator Kirkland, ki zastopa tukajšnji okraj v Albanyju, je glasoval za interese magnatov, ki lastujejo elektrarne, pinarne in slične public utilities naprave. Več o tem bom pisal pozneje. John Matekovich.

"RDEČE ROŽE"

V NEDELJO
21. oktobra
V DVORANI
ČSPS
Chicago

NAŠI KLUBI V CLEVELANDU

F. Ž.

(Nadaljevanje.)

III.

L. 1919, ko sem bil prvič v Clevelandu, mi je s. Fr. Alesh predstavil rojakinjo, katero sem med drugim vprašal, ako je članica kluba št. 27. "Bi bila," je rekla, "pa so od sile sili, sami štaparji, le posedaajo" itd. Leta pozneje je bil njihov prostor celo na sodišču označen za brolg, čeprav se nahaja v SND. Potem so bili krščeni še za "cigaretarje" — in ta skupina je tako močna, da je vpropustila banko, morda celo več bank, in dvignila samo iz ene kar sto tisoč dolarjev!

To je kajpada bajka. Klubovi člani so svoje prihranke večinoma pustili v danes zaprtih slovenskih denarnih zavodih — v svojo škodo. Marsikje so zvrgli krivdo za propad banke na — komuniste. V slovenskem Clevelandu so bili v ta namen člani JSZ bolj priročni. Le par jih je še, ki verjamejo naivni trditvi, ki sem jo omenil prej. Drugi simpatizirajo s člani, ki se vzlic največjim življenjskim težkočam in brezposelnosti trudijo obdržati to postojanko (klub št. 27) ne samo na površju, ampak ji priboriti mesto, kakršnega zasluži.

Po razkolih l. 1919, in po brutalnem policijskem napadu na prvomajsko manifestacijo istega leta, je socialistična stranka v Clevelandu, in v Ohio sploh, nehala biti političen faktor. Njen angleški tednik, ki je izhajal v Daytonu, je prenehal, istotako drugi angleški socialistični listi v tej državi. Mnogo sodrugov je bilo aretiranih in obsojenih. Velikanski propagandistični val ameriškega vojnega džingoizma, ki je začel dobivati svoje oblike l. 1916 in se umiril šele nekako l. 1923, je vplival na socialistično gibanje porazno vsepovsod, vendar pa v enih krajih veliko bolj kakor v drugih. Socialistična stranka v Clevelandu je bila med najbolj prizadetimi, kajti kar ni uničila reakcija in histerični šovinizem od zunaj, so uničili razkolniki in agentje provokatorji.

Klub št. 27 pa je ostal pri življenju. Ne le to. Ohranil si je svojo živahnost in nekaj časa je bil "takorekoč" (da posnemam rojaka Mrmoljo) edina upoštevana vredna socialistična postojanka v največjem ohijškem mestu.

Vendar pa je pomanjkanje agilne socialistične stranke, kakor so jo poznali v Ohio pred letom 1919, vplivalo kvarno tudi na klub št. 27. Člani — posebno nekateri, so se začeli zanimati še bolj nego prej za takozvano lokalno politiko in za razvoj "lokalnega patriotizma". Ta ali oni je dal svoje sposobnosti, svoj čas in svoje energije na razpolago raznim narodnim in napol narodnim podpornim in kulturnim društvom, ker so bila napredna. Za napredno pa je med nami tradicionalno smatrano vse in vsi, "ki ne hodijo k maši". Tako se je polagoma — ta malo, drugi nekoliko več, oddaljil od socialistične ideologije, pa so sodelovali v dramskih ali pevskih društvih, ki niso bila delavska po duhu, ampak samo "napredna". Tok v to nesocialistično smer je postal tako močan, da je čezdalje več članov trošilo svoje moči v delu, ki ni imelo za socialistično gibanje nikakega hasna.

In potem še nesrečno zanimanje nekaterih članov za boj med dvema skupinama, ki sta se tepli za politične službe in prestidž v naselbini. Ako ne bi bilo tega "zanimanja" v klubu, bi se "čiščenje" izvršilo brez afere, ki je vrgla vse ljudi v slabo luč. "Okro" iz Ameriške Domovine je zrlo na vse; bilo je izbrabljano in uporabljano za boj navidezno proti posameznikom in med posamezniki, toda v javnosti je trpel klub na ugledu.

Slika ima seveda tudi druge strani. Ako bi bila socialistična stranka v Clevelandu toliko močna, da se bi udeleževala volilnih bojev in imela v njih svoje kandidate, tedaj bi se člani klubov JSZ pač osredotočili le v socialističnem agitacijskem delu. Ker take vzpodbude niso imeli, so bila vrata na stežaj odprta zanimanju za druge "politike".

Agitacija za naše časopise, predvsem za Glasilo JSZ Proletarca, bi bila lahko veliko boljša, ako je ne bi oviralo tradicionalno mišljenje, da bi bila kampanja zanj v Clevelandu uspešna edino ako bi izhajal v "metropoli". Mnogi člani so vsled tega pomagali direktno ali neposredno širiti domače nesocialistične liste — če ne drugače, pa s svojo pasivnostjo.

Marsikdo bi lahko odgovarjal, da je poskusil vse v svoji moči, toda okoliščine in razmere so jačje kakor pa naša agitacija, zato dozevnih ali resničnih uspehov oni niso krivi.

Bilo bi netočno, ako bi čitatelj iz tega sklepal, da je bil klub št. 27 v svojem razvoju in delu neuspešen, kajti na polju delavske prosvete, v bojih proti nazadnjaštvu, v širjenju Am. druž. koledarja, Majskega Glasa in v razpečevanju socialističnih letakov je storil že ogromno dela — rečem ogromno zato, ker ga je vršila razmeroma zelo majhna skupina res delovnih sodrugov in sodružic. Pa tudi na političnem polju.

Po zadnjih nespornostih v organizaciji sami in notranjih ter zunanjih bojih postaja klub št. 27 zopet jačji in delavnejši. Nedvomno bo imel v naselbini in v JSZ še zelo veliko vlogo.

(Dalje prihodnjič)

Vloga ameriške legije

Patriotična Ameriška legija, ki si lasti nekaj privilegij nastopati v imenu vseh, ki so služili v ameriški armadi tekom vojnih let, se zelo rada ponudi v pomoč policiji in šerifom v slučajih stavk ali pa v zatiranju "rdečkarskih" aktivnosti. Te uslužnosti je pokazala v letošnjih stvarkah toliko, da je alarmirala unijske voditelje, ki so ji začeli pošiljati proteste in apele, naj nikar ne postane orodje za protektiranje stavkokazov in razbijanje unij.

Ameriška legija je pod tem pritiskom nekoliko odnehala. Nekateri "komanderji" so izdali na svoje postojanke proglose, da se naj ne umešavajo v industrialne boje.

To je le nekoliko pomagalo, kajti posamezni člani so neuradno in na svojo odgovornost mobilizirali svoje pristaše za varovanje "reda in mira", ali pa so se ponudili šerifom za "posebne deputije".

Tej Ameriški legiji je predsednik Roosevelt svoečasno dovolil 75,000 pušk. Čemu naj jih rabi? Mar ne pričata Italija in Nemčija dovolj jasno, kam lahko privedejo privatne armade v službi reakcije in kapitalizma?

Legija je izjavila, da če so bili njeni člani upravičeni do pušk med vojno, zakaj naj se jim jih bi sedaj odklonilo? Saj je edini namen legije varovati ameriške institucije, ustavo, red in mir. In če bo že treba rabiti puške, jih je pripravljena nameriti proti notranjim sovražnikom prav tako kakor proti zunanjim.

In kdo so notranji sovražniki?

Po tolmačenju Ameriške legije vsi tisti, ki propagirajo odpravo sedanega sistema in socialistično uredbo družbe. Gre se torej za lojalnost kapitalizmu. Logično je, da kdor je proti njemu, ne more biti pristaša vlade, ki kapitalizem podpira in brani, pač pa deluje za ustanovitev vlade, ki bo služila ljudstvu. Kapitalistični propagandisti so ustvarili pravilo, da je to nepatriotično, dočim je patriotično služiti njim in se pobijati v vojnah za koristi posedujočih slojev. Zato so tudi stavke nepatriotičen čin, pa magari ako jih vodijo še tako patriotični unijski odborniki.

Upton Sinclair popušča

Upton Sinclair je po dobljeni demokratski nominaciji za gubernerja Californije že veliko popustil od svojega EPIC programa. Kar je ostalo, mu je odobrila tudi demokratska konvencija v Californiji dne 20. septembra. Za ta "sporazumni" program ali platformo je glasovalo 114 delegatov, med njimi demokratski zvezni senator McAdoo, ki gotovo ni radikalec, in Sinclairjev protikandidat v primarnih volitvah George Creel. Samo štirje glasovi so bili proti.

Tako je Sinclair odzvel republikanskemu tekmeču Merrilu precej municije, posebno še, ker se je proglasil za zvestega Američana, lojalnega zastavi in se oglašajo za člana stare ameriške familije.

Nekateri časopisi so ob tej priliki objavili članke, da se je Sinclair v "praktični politiki" izkazal za "praktičnega" politika, to je, da menja program in obrača plašč po vetru, dočim je bil do nedavna v javnosti smatran za nepremakljivega socialnega idealista.

Spreobračanje tega avtorja petdesetih knjig ni nič čudnega; kajti kakor je bil sposoben zavreči stranko socialne pravičnosti in se pridružiti stranki socialnih krivic, prav tako je sposoben zmcvariti svoj EPIC in se spremeniti v navadnega oportunističnega demokratskega politika.

Drugače sploh ne more biti. Zato je vsakdo, ki agitira za izvolitev Upton Sinclairja ob enem agitator kapitalistične demokratske stranke. Kdor tega danes ne verjame, bo lahko spoznal čez pol leta, ako ne že prej, da se je motil v nadah, ki jih je zidal na Sinclairjevi demokratski kandidaturi.

Mizerni stvori

Ljudje, ki stradajo ob kupih izobilja, in ki glasujejo za sistem, kateri jih je pripravil ob vse in v bedo, se kregajo s pametjo tako zelo, da niti ne zapopadejo svoje duševne praznote.

E. ZOLA:

RIM

Poslovenil **ETBIN KRISTAN**

(Nadaljevanje.)

Celo večnost — nemara sekundo sta bila objeta. Ona se mu je vdala z besnočo, s sve-to besnočo, ki sega preko življenja v temno neskončnost neznanega, ki se je imelo zdaj zanjo pričeti. Brez strahu, brez gnusa pred boleznijo, ki ga je izpremenila, da ga ni bilo spoznati, se je z njim pomešala, z njim stopila; on pa, ki je izdihnil v tej veliki sreči, katere blaženost je naposled okusil, je obležal, trdno sklepajoč roke okrog nje, kakor da jo odnaša s seboj. Tedaj pa se je zgodilo — bodisi iz bolesti zaradi nepopolne posesti, ob misli na brezkoristno devišstvo, ki se ni moglo več oploditi, bodisi v najvišji radosti, da se je z vso silo njene volje vendar in vendar izvršil zakon — tedaj se je v tem obje-tju onemogle smrti zliht silen tok krvi v njeno srce, da je počilo. Tesno sklenjena, za večne čase v njegovem naročju, je ležala mrtva v obje-tju svojega ljubeča.

Začul se je stok; Viktorina se je približala in je razumela vse. Tudi Pierre je vstal; dvigan od veličastnega pogleda je trepetal od občudovanja in ihtenja. "Le pogledajte, le pogledajte!" je jecljala služkinja s pridruženim glasom. "Nič več se ne gane, nič več ne diha. Ubogo moje dete, ubogo moje dete! Mrtva je!"

Duhovnik pa je mrmral: "Moj Bog, kako sta lepa!"

To je bilo res; še nikdar ni sijala tako zvišena, tako žarka lepota z mrtvaških obrazov. Pravkar se prsteno in ostarelo Darijevo lice je pobledelo in se požlahnilo kakor marmor, poteze so se kakor vzhiceniosti nepopisne radosti raztegnile in izenačile. Benedeta je ostala zelo resna; strastno energična guba ji je ležala okrog ust, skrajno beli obraz pa je izražal bolešno, neskončno blaženost. Njiju lasje so se izpremešali, široko razprte, globoko zroče oči so se gledale z večno sladko nežnostjo. Bila je za vse čase združena, z vsem čarom svoje zveze v neumrjnost preseljena dvojica, ki je premagala smrt. Vzhicena lepota neumrjoče, zmagovite ljubezni je žarela od nje.

Ali naposled je zalhtela Viktorina in v njen jok so se mešali glasovi tožbe, da je bilo mahoma vse navzkriž. Pierre, ves zmeden, ni mogel razumeti, kako da se je soba nenadoma napolnila z ljudmi, ki jih je razve-mala nekakšna obupna groza. Kardinal je bil pač prihitel z don Viglijem. Nedvomno je pripeljal doktor Giordano to minuto tudi o bližnji smrti njenega nečaka obveščeno Serafino; zakaj zdaj je bila tukaj, ometena od strel, ki so druga za drugo zadevale ta dom. Doktor sam je bil vznemirjen od čuda kakor stari zdravniki, katerih izkušnost se vsak čas preplaši vpricho dejstev, pa je iskal kakšno razlago, rekoč z obotavljanjem, da gre morda za oteklino v žili, morda za embolijo.

Viktorina se mu je drznila seči v besedo. Bolest jo je, služkinjo, zenačila z gospodarji. "Oh, gospod doktor, preveč sta se ljubila! Ni li to dovolj, da sta skupaj umrla?"

Donna Serafina je poljubila draga otroka na čelo in jima je hotela zatisniti oči. Ali ni se ji posrečilo; trepalnice so se odpirale, čim se je odmaknil prst in oči so se zopet za-smehljale, izpreminjavajoče otrplo nežnost svojega večnega pogleda. Ko pa je dejala, da je zaradi dostojnosti treba ločiti trupla in poizkusiti razvezati ude, je Viktorina zopet zaklucala:

"Oj, signora, signora, saj jima še polomite roke. Le pogledajte, človek bi mislil, da so prsti zarasli v rame. Nikoli nikoli se ne izpustita." Zdaj se je vmešal kardinal. Bog ni storil čudeža... Starec je bil blede kakor smrt, brez solz, in v ledenem obupu je bil videti še večji. Vpricho te čudežne ljubezni je pogumno pregrl spodobnost; v dno duše ginjen od bolesti njiju življenja in od lepote njiju smrti, je napravil veličastno kretljivo odveze, kretljivo posvečenja, kakor da pripušča, knez svete cerkve, ki ukazuje željam nebes, tesno objeta ljubljena pred zadnjo sodbo.

"Pusti ju, sestra, pusti! Ne moti jima spanja... Naj jima ostanje oči odprte, da se lahko gledata do konca dni in se nikoli ne nasitita. Naj spita roko v roki, ko nista grešila v življenju in ju združuje ta objem le-zato, da ležata v zemljo! Dvoje Boccanerovih lahko tako spi!" je dejal in je bil zopet ves rimski knez ponosno, od starih bojev in strasti še vroče krvi, "ves Rim ju bo občudoval in obkokoval. Pusti ju, sestra, pusti ju skupaj. Bog ju pozna in pričakuje." Vsi navzoči so poklekli. Kardinal sam je opravil mrtvaške molitve. Znočilo se je;

raščoča senca je zagrnila sobo, v kateri se je dvoje sveč svetilo kakor dvoje zvezd.

Potem se je znašel Pierre, ne da bi bil vedel, kako se je to zgodilo, na malem zápuščenem vrtu ob Tiberi. Najbrže ga je bila morila utrujenost in dušila pečal, pa je bil šel, koprneč po zraku, dol. Tema je preplavaljala dražestne koticke.

Naenkrat je udarila ura na oddaljenem stolpu šest, in Pierre se je silno zdrznil, ko se je spomnil, da ga sprejme papež še ta večer ob devetih. Še tri ure. Ob strašni katastrofi ni bil mislil na to. Bilo mu je, kakor da so minuli že celi meseci izza tega, in prišlo mu je na misel kakor davno dogovorjen sestanek, kamor pride človek po dolgoletni odsotnosti, postaran, vsled nešteti dogodkov izpremenjen v srcu in v duši. Trudoma se je zopet spravil pokoncu. V treh urah pojde v Vatikan in bo naposled videl papeža.

XIV.

Zvečer, ko je Pierre stopil iz Borga pred Vatikanom, je v globoki tišini potemnelega in že spečega okraja glasno in zvočno zadonel ura: Pol devetih. Prišel je prezgodaj. Sklenil je počakati dvajset minut, da pride šele ob devetih, točno za avdienco, gor pred vrata.

V neskončni razburjenosti in žalosti, ki mu je stiskala srce, mu je bil ta rok kakor olajšava. Ko je prišel sem, se je čutil vsled tragičnega popoldneva, ki ga je bil preživel v mrtvaški sobi, kjer spita zdaj Dario in Benedeta v tesnem objemu svoje večno spanje, tako trudnega, kakor da so mu vsi udje polomljeni. Nič ni mogel jesti; okrutna, bolestna slika ljubeče dvojice ga je preganjala in tako izpolnjevala, da se je njegovim prsom nehotе izvijalo stokanje in so se mu oči zalivale s solzami. Oh kako rad bi se bil skrtil, da bi bil mogel plakati po mili volji in izpolniti silno potrebo po solzah, od katerih ga je hotelo zadušiti! Premagala ga je bila taka ginjenost, da je prevzela vse njegovo mišljenje; bedna smrt ljubeče dvojice se je v njegovem duhu pridružila tožbi, izhajajoči iz njegove knjige in ga je navdajala še z večjim usmiljenjem, s prave groze polno ljubeznijo in do vseh trpinov tega sveta. Živi spomin na vse neštete telesne in duševne rane tam v Parizu, tukaj v Rimu, kjer je videl toliko krivičnega in grozovitega trpljenja, ga je tako strašno razburjal, da se je ob vsakem koraku bal, da se mu vlijejo solze in da bo nehotе moral dvigniti roke proti črnemu nebu.

Tedaj se je sklenil počasi izprehajati po Petrovem trgu, da se malo umiri. Ob tej nočni uri je bilo tukaj neskončno temno in samotno. Ko je prišel, se mu je zdelo, kakor bi moral zabloditi v morju senc. Ali polagoma so se oči privadile. Veliki prostor so razsvetljevali samo štirje kandelabri, vsak s sedmi-mi gorilniki na štirih vogalih obeliska, in pa maloštevilne plinske luči ob poslopjih pred baziliko. Tudi pod dvojnimi portikom kolonade so gorele svetilke z rumenkasto lučjo sredi velikanskega gozda štirih vrst stebrov, ki so se čudno odražali od teme. Na samem trgu pa ni bilo videti ničesar razun brezbarvne, skoraj pošastno se dvigajočega obeliska. Tudi pročelje svetega Petra, komaj opazno, se je dvignilo kakor sanje, molčeče, mrtvo, v čudoviti, speči, negibni in nemi veličini.

Pierre je dvignil oči k Vatikanu. Ali tam je bila videti le zmes nakupičnih fasad in le v nadstropju papeževih prostorov je od-sevalo dvoje svetilk. Le na znotraj razsvetljenem Damazijevem dvorišču sta žareli zadnje in levo pročelje v belem odsevu velikih oken svojih rastlinjakov. In še vedno ni bilo nobenega šuma, nobenega gibanja — niti sence se niso premaknile. Dvoje oseb je prekoračilo ogromni trg; tretja je prišla in tudi izginila, pa ni ostalo nič drugega kakor daljni odmev ritmičnih korakov. Bila je prava puščava; nobenega izprehajalca, nobenega drugega hodca, niti sence kakšnega živ-vega bitja ni bilo videti pod kolonado, v gozdu stebrov, ki je bil prazen kakor stoletne prašume prvih časov. Slovesna puščava je bila, ponosno brezupna tišina! Še nikdar ni bil dobil vtiska tako neizmernega, motnega spanja, polnega smrtne plemenitosti.

Deset minut pred deveto se je Pierre odločil in obrnil k bronastim durim. Samo eno krilo vrat na desnem portiku je bilo še odprto. Sence so bile tam še temnejše in so vse zavijale v noč. Spominjal se je točnih navodil monsinjora Nanija; pri vsakih vratih ima vprašati za gospoda Squadro, nobene besede ne dodati — in vsaka vrata se odpro. Vodili ga bodo in le slediti mu bo treba. Ni-hče na svetu ne ve zdaj, da je tukaj, zakaj Benedeta ni več. Ko je stopil skozi bronasta vrata in obstal pred nepremičnim švicarskim gardistom, ki je zaspanega obraza stražil vhod, je enostavno izgovoril domenjeno besedo: "Gospod Squadra."

(Dalje prihodnjič.)

MUSSOLINI PRETI JUGOSLAVIJI

Zadnje tedne so se odnošaji med Jugoslavijo in Italijo zelo poostriili. Jugoslovansko časopisje trdi, da je kriva teh napetosti Italija, ker hujša s svojo močeno propagando zoper Jugoslavijo in jo dolži protektriranja avstrijskih nacijskih beguncev, čeprav jih je internirala, dočim po trditvi Beograda Italija troši visoke vsote za podpiranje hrvatskih separatistov, ki rujejo za razbitje Jugoslavije v svojih centrih v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in v Zed. državah. Dne 19. sept. je Mussolinijev poslanik na diplomatično vljuden način zahteval od jugoslovanske vlade, da naj ustavi napade v časopisju proti Italiji — ako ne, se utegnejo dogoditi neubje posledice. Ob enem se Italija sistematično mobilizira in Mussolini je dne 18. sept. ukazal, da se mora odsej poučevati vse dečke v Italiji od 8. leta naprej tudi v "vojaški znanosti". Treba jim je viliti v dušo ljubezen do vojne, pravi Mussolini, ki ga vidite na tej sliki, ko govori na militariistični slavnosti. Silna nesigurnost v Evropi se veča — posledica razbitja delav-skega gibanja v Italiji, Nemčiji, Avstriji in drugih reakcionarnih deželah. Kapitalizem, ki si je v svojo obrambo uposil noroči faizizem, bo z njim zadavil ne samo samega sebe, ampak povzročil ogromno katastrofo, ki bo udarila ljudstva vseh dežel.

Veselica v podporo Proletarca zadovoljivo izpadla

Chicago, Ill. — Stare tradicije menda v resnici odhajajo za večno od nas. Tako je ena tradicija, da je mesec september, v katerem prične takozvano "indijansko poletje", eden najlepših mesecev v letu: Ni mrzlo in tudi vroče ne. Letos je pa ravno ta mesec "ves od muh". Nedelja 16. septembra, je bila določena za skupno vrtno veselico klubov št. 1, 16, 20 in 224 JSZ v pričakovanju, da bo to krasen dan za izlet v prosto naravo. Ampak ves teden je bil čemerikav, hladen in deževen. Vremenski prerok je napovedal jasno, toda zelo hladno nedeljo, in četudi malokrat "zadene", to nedeljo je. Zjutraj je bril mrzel severozapadni veter, ki pa ni oplasil člane navedenih klubov in naročnikov Proletarca. Odšli so na vrt John Stežinarja v Willow Springsu, ki je dal na razpolago svoj obširni vrt brezplačno. Popoldan se je zbrala lepa množica rojakov, ki so prišli z vseh krajev Chicago in bližnje okolice. Marsikateri je dejal: "Ako bi ne bilo za Proletarca, bi raje ostal doma". Sicer pri Stežinarju ni bilo tako hladno, kot v Chicagu, in radi tega se je razvila živahna tekma v "balincanju".

In uspeh: Zadovoljiv v vseh ozirih. Vsi so odhajali v mruku zadovoljni proti domu. Srbski sodrugi in rojaki s severne strani mesta so odšli s svojim trukom. rojaki naseljeni v stari slov. naselbini z J. Zelezničarjevim trukom, na južno stran Chicage s svojimi avti. Udovičev France je pa zadnji odpeljal zakasnele udeležence. Veselica je prinesla \$79.59 čistega prebitka, kar je prilično dober gmočni uspeh, vpoštevaajoč vreme, ki je neugodno vplivalo na vse načine.

Da je bil uspeh tolik, je precejšnja zasluga sodrugov in prijateljev, ki so prispevali razne potrebščine ali v gotovini in sicer: Frances Vider, Frances Godina, Charles Pogorelec, Minka Alesh, Pavla Skavič, Katherine Bernik, Rose Rudman, Mrs. Murn, Mary Udovich, Anton Vencelj, Angela Zaitz ter John Kochevar in njegovi godci.

Kuhinjo so imele v oskrbi Mary Udovich, Caroline Macerle, Frances Vider in Katherine Bernik; v točilnici John Huyan, Anton Garden, John Jereb, Frank Alesh, Louis Vipotnik; pri bližajni je bil od začetka do konca Filip Kmetec. Frank Udovich je skrbel, da je bilo vedno dovolj piva pripravljenege. — Ako sem katerega izpustil, naj mi o-

prosti; ni namenoma, ampak nemogoče mi je bilo vse zapomniti, ker so se radevolje vsi odzvali, ako je bilo potreba kje kaj pomagati.

V imenu klubov št. 1, 16, 20 in 224 JSZ se najiskrenejše zahvalim vsem, ki so pripomogli k uspehu. Končno naj še omenim, da klub št. 1 JSZ otvori svojo zimsko sezono 1934-1935 dne 21. oktobra v dvorani ČSPS v velepomembno socialno dramo "Rdeče rože", povzeta iz aktualnih dogodkov v delav-skih bojih. Nabavite si vstop-nico v predprodaji, ki so po 40c; dobite jih pri članih kluba št. 1, 16, 20 in 224.

Peter Bernik, tajnik kluba št. 1 JSZ.

TO IN ONO

Milwaukee, Wis. — Primarne volitve so pomenile velik uspeh za socialistično stranko: število za naše kandidate oddanih glasov se je zvišalo za sto in v mnogih slučajih tudi za dvesto in več odstotkov.

V petem wardu, kjer se nahaja središče naše naselbine, je dobil socialistični kandidat za šerifa 844 glasov, pred štirimi leti pa samo 272 glasov.

Kako silno so se pomnožili socialista glasovi se razvidi najjasneje iz poročil raznih okrajev, kot na primer: Pri prejšnjih primarnih volitvah je bilo oddanih v Polk okraju za soc. kandidata 15 glasov, dve leti poprej, t. j. l. 1930, 4 glasove, pri zadnjih volitvah v tork 18. sept. pa 1377 glasov. V okraju Sheboygan, za gubernerja: l. 1930, 172 glasov, l. 1932, 407 in l. 1934, 1310 in tako še veliko število drugih okrajev.

Toda v celoti nam kažejo te volitve, da ima organizirano delavstvo izvršiti še ogromno, težko delo, če hoče doseči dalekosežne uspehe in si priboriti odločilne zmage. Kaj se bo zgodilo? Na eni strani razpada obstoječi družabni red, na drugi pa napreduje delovno ljudstvo na polju razredne zavestnosti in politične zrelosti mnogo prepočasno. Ali bo ljudstvo pripravljeno, kadar pride dan poloma?

Tukajšnja velika strojna industrija A. O. Smith, ki je imela v normalnih časih zaposlenih okrog 5000 delavcev, je pred nekaj dnevi odso-la še ostalih 800 delov. Bilo jim je povedano, da družba ne bo obratovala, dokler bo Roosevelt v Wash-ingtonu. To je posebna vrsta kapitalistične volilne propagande...

Zadnje tedne se je število brezposelnih v našem mestu pomnožilo za več tisoč. Tudi nekatere strojarne, ki so dosedaj obratovala s polno paro, so odsvloile več sto delavcev in delavk. Zelezarska industrija je pod ničlo tudi pri nas, posebno od kar so naš "Best minds", kakor jih imenuje stari Brisbane, tako lepo odvrnili od Amerike vsa ogromna ruska naročila, katera je spravila v lep povečini Anglija, poleg skandi-navskih dežel. Mi si pač lahko dovoljujemo takele komedije — saj imamo! Samo v mestu New York je 400,000 družin odvisnih od javne pomoči. Lansko leto je to mesto izdalo za oskrbovanje brezposelnih oseb 240 milijonov dolarjev... Tako poroča Mr. Brisbane.

Tukajšnji slovenski list je spet udaril po gotovih osebah z namenom, da škoduje socialistični stranki. Očividno misli, da se njegovih naročnikov ne more prištevat k delavskemu razredu, ali pa da se njih interesi razlikujejo od interesov mas drugih. Posebno se je odlikoval z "raz-

kritjem", da je Vestnik Publ. Co. tiskala neko Hooverovo brošuro, in da je trkratni urednik spisal v brošuri tiskani članek, katerega je v resnici prezel pokojni Ivan Kašer, kateri je brošuro tudi tiskal. Ker Vestnik Publ. Co. ni imela potrebne stroja, je izvršila samo delo na linotype stroju in tiskala platnice.

Brošuro je naročil takratni alderman in član republikanskega agitacijskega odbora ter v ta namen pobiral v velikih trgovinah in industri-jah oglase. Ko je bila brošura tiskana, je kolektal oglase, brošuro pa pustil v Kakovri tiskarni, kjer je bila prodana židu za "waste paper".

Toda, ker je bila na platnicah označena tiskarna z unijskim znakom (katerega Kaker ni imel), si je rodoljub mislil: "Tukaj se nudi lepa prilika, da vržem spet enkrat kup blata na nasprotnika, čeprav se poslužim zavijanj" — in to je storil.

Da je bilo to navadno tiskarskiško delo, kakršna dobiva vsaka, tudi socialistična tiskarna, to ga ni briga-lo.

Če bi se Mr. S. potrudil, bi našel še več takih "dokazov" iz naročilnih ovitkov prejšnje tiskarne. Tiskalo se je tudi letake za katoliška društva, za biblijske šole, za komuniste, IWW-iste, eselpite in celo za spiri-tualiste. Marsikatero vsebino je prevel takratni lastnik tiskarne in urednik socialističnega Vestnika, pa je vseeno ostal socialist, kakor je "rodoljub" ostal politična ničla, dasi-ravno je tudi on prevel še socialistične in komunistične letake ali brošure ter jih tiskal.

Sicer pa je potrebno še pripomniti sledeče: Če rodoljub ne bo našel boljših sredstev, da si vpostavi svoj popolnoma skrahirani ugled v naselbini, je izgubljen in njegovi rodoljubni čini v naselbini bodo pozabljeni z njegovimi narodnimi nošami vred. — Frank Novak.

Kaj je Farmer-Labor Party v Minnesoti?

Duluth, Minn. — Minnesota je edina država, kjer ima Farmer-Labor party precej uradov, med njimi gubernerja, zveznega senatorja itd. Nastala je v medvojni in povojni dobi, ko je bila socialistična stranka v tej državi popolnoma razbita. Dostikrat je bilo poudarjano, da je minnesotska farmarsko-delavska stranka le naslednica demokratov, katere je izpodrinila. Ali l. 1932 so demokrati v Minnesoti spet precej oživeli, vendar pa Farmer-Labor stranka ni šla v boj proti njim, pač pa je odobrila Rooseveltovo kandidato v zameno za demokratsko podpiranje nekaterih njenih kandidatov.

Od tedaj je, kar se programa tiče, krenila F.-L. v Minnesoti nekoliko na levo. Platforma, ki jo je sprejela na svoji letošnji konvenciji, vsebuje med drugim precej socialističnih zahtev iz minimalnega in maksimalnega programa. — Namreč:

Država prevzame neaktivne tovarne in jih obratuje v prid brezposelnih delavcev. — Podaljšanje moratorija za nadaljni dve leti. — Posvetva delavcev in farmerjev do \$4,000 vrednosti naj bodo prosta davkov. — Stopnjevalno zvišanje davka na velike dohodke, darila in zapuščine. — Ustanovitev centralne državne rezervne banke, ki naj bo popolna last države. Mestom in okrajem, ki lastujejo elek-trarne, se dovoli prodajati električni tok tudi izven svojih mej. Sprejetje zakona za ekono-msko kontrolo v državi, ki bi dal vladi pravico regulirati delovni čas in plače. — Gradnja javnih naprav. — Učne knjige se naj tiskajo v državni tiskarni in naj jih dobe učenci brezplačno. — Učitelj-takljivost službe in svoboda

John Kobi.

Obvestilo

Cleveland, O. — Seja zastopnikov društev, ki so se od-zvala pozivu Prosvetne matice za clevelandsko okrožje v za-devi Cankarjeve sohe, se vrši v soboto 29. sept. ob 3. pop. v SND na St. Clair Ave.

Odbor.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK "PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Dr. ANDREW FURLAN DENTIST

Phone: Canal 9694

1858 W. CERMAK RD. CHICAGO, ILL.

Office hours: 9-12 A. M.; 1-5 and 6-8 P. M. Friday and Saturday all day and evenings.

Waukegan office at 424-10th St., Tel. Ontario 7213 Mon., Tue., Wed. and Thu. till noon. Sun. by appointment only

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Tel. Crawford 136.

Pristna in okasna domača jedila. Cene zmerne. Postrežba točna.

PARK VIEW WET WASH LAUNDRY CO.

FRANK GRILL, predsednik

PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGO

Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Ciceru in Berwynu in dovažajo čistega na dom

TOČNA POSTREŽBA DELO JAMČENO

1727-1731 W. 21st STREET CHICAGO, ILL.

Telefoni: CANAL 7172-7173

AKO ste prejeli Proletarca, ne da bi si ga sami naročili, je vam bil poslan, ali pa izročen po naročilu nekoga, ki želi, da ga prečitata in ako vam ugaja, da si ga naročite. Prečitajte to številko Proletarca pazno, in videli boste, da vam vaš prijatelj nudi list, ki je res vreden, da postanete njegov naročnik.

NAŠE KULTURNO ŽIVLJENJE

Referiral na X. rednem zboru JSZ v Clevelandu Ivan Molek

Tajnik Prosvetne matice vam je poročal, kako je v zadnjih dveh letih — od zadnjega zboru JSZ — živila ta naša ustanova, ki je edini izraz našega delavskega kulturnega udejstvovanja v Ameriki. Poročal vam je, da je bilo v tem času nekaj stagnacije v našem kulturnem življenju in v zvezi s tem je bilo v bližnji bodočnosti in dalje, če so kakšni pogoji, da popravimo zamude in papake, ki so se dogodile v preteklosti.

Ni mi treba posebej poudarjati dejstva, da je kulturna stran našega socialističnega gibanja v Ameriki za nas najaktualnejša in zelo važna. Vsak jugoslovanski socialist se lahko zaveda tega. Politično štejemo jako malo v javnem življenju, kajti ameriška politika vsake barve je zase celota in ne more se drobiti po narodnostih. Vse drugače pa je v kulturnem doživljanju. Na kulturnem polju smo lahko avtonomni; kulturno je možno da smo samostojni celo kot slovenski, hrvaški in srbski socialisti. In to tudi smo že leta in leta. Baš naše samostojne kulturne prireditve nam dajejo precej finančnih sredstev za naš politični tisk in ostale politične akcije.

Naše delavsko kulturno življenje v Ameriki je staro dobrih 25 let. Sprva je bilo zelo skromno. Na eni strani smo trpeli na valu narodne in verske kulture, na drugi strani pa na silnem pomanjkanju proletarske pesmi in drame. Naše prireditve so bile prej liberalne in svobodomiselnosti kakor izrazito proletarske in marksistične.

Polagoma smo pa pridobili na našem materialu. Precej tega je prišlo iz stare domovine in nekaj smo si tu sami ustvarili. Največji razmah je prišel po vojni, ko se je ustanovila "Izobraževalna akcija", iz katere se je kasneje izcimila Prosvetna matica, ki je nekaj edinstvenega med jugoslovanskimi imigranti v Ameriki.

Prosvetna matica je ustanova, pri kateri so prostovolj-

no pridružena podporna društva, neodvisne kulturne organizacije in politični klubi, ki prispevajo denarne zneske, katere si včlanjene organizacije same določijo, iz centrale pa prejemajo igre deloma s spisanimi vlogami, deklamacije in razne informacije, kadarkoli vprašajo za nje; enkrat v letu prejmejo tudi po eno ali dve knjigi, ki jih Prosvetna matica s pomočjo publicista ali naroči iz stare domovine za člane svojih organizacij. Po možnosti dobe tudi predavatelja.

Centrala Prosvetne matice v Chicagu ima danes veliko zalogo socialnih in raznih drugih iger, dram in komedij v slovenskem in angleškem jeziku, muzikalij, pesmi za recitacije in drugega primernega materiala, ki je na razpolago včlanjenim organizacijam. Ves material je stal veliko truda in precej denarja. Dalje je Prosvetna matica do danes izdala deset zvezkov leposlovnih, poljudno-znanstvenih in političnih knjig in brošur, iz starega kroga je pa naročila štiri ali pet knjig. Vse te knjige in brošure so bile razposlane in razširjene v tisočih izvodih po vseh naselbinah Amerike, kjerkoli ima Prosvetna matica pridružena društva in klube.

Prosvetna matica je institucija Jugoslovanske socialistične zveze v Ameriki. Ako bi ne bila naša zveza v štirindvajsetih letih svojega obstanka izvršila nič drugega kakor samo to, kar je dosegla s svojo Prosvetno matico, vam rečem, da je storila več — namreč na kulturnem polju — ko katera druga jugoslovanska organizacija v tej deželi. Druge take centralizirane ustanove sploh ni med nami — Prosvetna matica je edina.

Ta naša samohvala, ki je včasih na mestu, se pa mora tikati le kvantitete, le obsega Prosvetne matice. Zlasti, kar se tiče slovenskega kulturnega udejstvovanja med nami. S kvaliteto, z vsebino tega dela je nekoliko drugače. Naši domači nasprotniki, ki radi od strani pokukajo na naše kulturno delo, se večkrat pokrivajo in zgražajo, češ, kako

strašno smo radikalni in pregrešni v naših kulturnih prireditvah in izobraževalnem delu sploh. Mi sami pa moramo priznati, da smo premalo radikalni in premalo pregrešni!

To smo poudarjali že na prejšnjih zborih JSZ in poudariti je treba ponovno in ponovno. Nismo se še emancipirali docela od narodne in verske kulture, od slabih navad, ki smo jih prinesli iz starega kroga.

Ako so si naši skromni klubi in podporna društva pred dvajsetimi leti pomagala z "Rokovnjači" in drugimi takozvanimi narodnimi igrami, nam ni bilo toliko zameriti, ker drugega nismo imeli. Danes pa, ko lahko razpolagamo najmanj s tucetom dobrih socialističnih dram, nam je težko pojasniti, zakaj naši klubi in naše organizacije še vedno servirajo na odru kakšne "Bele konjičke" in "Vdove Rošlinke". Če mislimo, da je naša naloga, da ljudi le zabavamo, tedaj je vsak "trash" dober; ako se pa zavedamo, da je naša naloga, da naše delavstvo vzgajamo v novem naziranju, da nekaj propagiramo, tedaj pa mora socialističen klub prekleto paziti, kaj postavi na oder.

Naši klubi morajo vendar dati vzgled proletarske kulture, zato se morajo zavedati, da ne predstavljajo iger samo zaradi igranja in ne prirejejo koncertov samo zato, da se nekaj poje in nekaj gode. Proletarska igra, skladba in deklamacija mora služiti socialistični propagandi za socialno revolucijo in socialno pravičnost, drugače ni proletarska!

Cloveka mora tudi boleti, kadar posluša delavske pevke koncerte, ki so le napol, tretjino ali morda le četrtino delavski. V mnogih primerih je krivda na učitelju in pevovodji, ki ni socialist; morda tudi vsi pevci niso našega mišljenja. Tega pa bi ne smeli trpeti. Če se pevski zbor imenuje socialističen in socialisti plačujejo pevovodjo, je njih dolžnost, da tudi odločajo, kaj se naj poje.

V zadnjih desetih letih se je začela vršiti večja sprememba v naših naselbinah v Ameriki. Naši otroci so začeli dorasčati in stopati v javno življenje, na drugi strani pa naši starejši naseljenci padajo v grob. Naša zveza je v tem času izgubila na stotine aktivnih sodrugov, katerih pa ni nadomestila z njihovimi sinovi, niti z nikomur iz naše mlade generacije. Doživeli smo celo presenečenje, da so naši največji voditelji, ki so bili glavna gonilna sila pri ustanovitvi Jugoslovanske socialistične zveze, pustili za seboj ne samo sine, več nesocialiste, temveč tudi take, ki so danes največji nasprotniki socialističnega gibanja.

Priznati je treba, da smo dosti zamudili v tem oziru. Starejši imigranti, ki smo bili rojeni še v 19. stoletju, se izživljamo; staro se — nekateri veliko prezgodaj, izčrpani in izgarani — in prehajamo v mrtvilo. Mladih imigrantov ni, da bi nas nadomestili. Ali nas nadomesti naša mladina? Kako smo jo pripravili na to? Ali smo jo vzgojili socialistično? Zal — le deloma, v zelo majhnem odstotku. Tudi na nas se je pokazala stara resnica, da vsak oče in vsaka mati še ni učitelj in učiteljica. Naši otroci so v velikem številu izgubljeni za nas in za socializem. Kar smo v glavnem zamudili, je bila organizirana šola za naše otroke, šola pod vodstvom v rokah onih, ki so sposobni za poučevanje.

Seveda, danes skušamo popraviti to zamudo — in bolje je pozno ko nikdar, bolje nekaj ko nič. Zelo važna funkcija, ki pripada našemu kulturnemu delovanju v bližnji bodočnosti, je torej socialistično šolanje naših mladih in uvajanje mladine obojega spola v

POZAR UNIČIL MAJNARSKO KEMPO V ALASKI

Dne 17. septembra je uničil požar rudarsko mesto Nome na severu Alaske. Samo dve zgradbi sta ostali nepoškodovani. L. 1900 je bilo v Nomu 12.488 prebivalcev, kar je bilo posebno za Alasko že veliko mesto. Ona leta je drlo v Alasko mnogo slatostkalcev, katerih se je zbiralo največ v Nomu in v njegovi bližini ter daljni okolici. Izkopali so precej zlata, toda je iz malokdo si je pridobil premoženje. Ko so bile vrste plasti izčrpane, so se izselili in Nome je padel v prebivalstvu. Zdaj ima le še okrog poltisoč stanovalnikov. Mesto je bilo večinoma leseno, nekaj stavb pa je zidanih iz kamna.

delovanje v prizadevanjih organizirati mladino.

slovensko in srbo-hrvaško kulturno udejstvovanje. Vsak naš klub mora imeti svoj mladinski odsek; vsak naš dramski in pevski odsek mora imeti svoj mladinski pododsek ali oddelček. Prosvetna matica mora v bodoče posvetiti zelo veliko pažnjo za zbiranje in razširjanje angleške socialne literature, igre in pesmi, za naše mladinske organizacije. Kjer je le mogoče, namreč kjer je dovolj volje za to, naj se naša mladina vadi v igranju, recitiranju in petju v domačem jeziku. V tem oziru smo že dosegli nekaj uspehov v Chicagu, uspehi so v Clevelandu in drugod. Glavna stvar pa je socialistična ideja, ki mora biti vsebina naše proletarske kulture — ta je važnejša kakor jezik.

(Konec prihodnjic).

O dežju in drugih več ali manj važnih stvareh

Bridgeport, O. — Stari rek, da če hočemo dežja, ni treba tu drugega, kakor da klub št. 11 oznani na gotov dan svoj piknik, pa bo deževalo. Tako se je zgodilo tudi 16. sept. Vse smo imeli dobro pripravljeno in udeležba bi bila obilna, pa nam je račune prekrižal dež. Ze pozno popoldne se nas je kljub vsemu zbrala mala skupina, med njimi sodruga Peter Kokotovich in Božo Stojanovich iz Chicaga, ki sta bila poslana na njuno strojniško delo, pa smo odšli na svoj prostor. Preskrbeli smo si tudi par sodčkov piva, pa bo moča tudi od znotraj. Družba je postala v živahnem pomenku prav dobre volje, četudi je bilo poleg dežja še mrzlo povrh. Peter Kokotovich je nagovoril udeležence v angleščini in Stojanovich v srbsčini, vmes pa je dal nekaj naših besed, da so ga Slovenci laglje razumeli. Oba sta napravila dober vtis in si pridobila veliko prijateljev. Govoril je na kratko tudi naš somišljenik Imbro Prevarek iz Triadelphia, W. Va., ki je izrekel par vzpodbudnih besed. Bil je to pravi delavski sestanek, a finančno se ta prireditev v veliko škodo kluba št. 11 seveda ni mogla obnesti.

Klub št. 11 je vsled tega sklenil prirediti v soboto 13. oktobra veselico in shod. Oboje se bo vršilo v društveni dvorani na Boydsvillu. Ker bo tedaj volilna kampanja na višku, bo to ob enem kampanjski shod. Vstopnina bo le 10c. Igral bo klubov orkester. Ves prebitek je namenjen v prid volilni kampanji in deloma v prid Proletarca. Rojaki tu in v sosesčini so vabljeni, da pridejo v soboto 13. oktobra v Boydsville v čimvečjem številu.

Na seji kluba št. 11 je bilo zaključeno pospešiti agitacijo za pridobitev ženstva v naš pokret. Klub zboruje zdaj ob nedeljah popoldne, toda če se priglasi za pristop dovolj žensk, bo datum seje premenjen tako, da se jih bodo lahko oboji udeleževali.

Naš klub je v Prosvetni matici tudi direktno in je bilo sklenjeno, da ostane v prihodnje.

Državni tajnik ohijske socialistične stranke je pred tedni sporočil, da pošljejo med nas mladinskega organizatorja in se zanašajo na naše so-

delovanje v prizadevanjih organizirati mladino.

V prid širjenja Proletarca je naš klub sklenil, da kdor še ni naročnik na Proletarca v tej naselbini, mu klub pomaga k naročnini z enim dolarjem, pod pogojem, da se obveže naročnino obnoviti po preteku prve naročnine.

Klub št. 11 zboruje vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 10. popoldne v društveni dvorani v Boydsvillu. Vsakdo, ki je pripravljen pomagati in sodelovati v borbi za delavske pravice, je dobrodošel. Sploh bi bila dolžnost delavcev, da so bojevnik za svoj razred. Ozrite se naokrog, pa vidite, kako brutalni so izkoriščevalci, ki ugonabljajo stavke s svincom, plinom, ječami in s pretepanjem. V Ohiju je bilo predlagano, da bi država uposlila brezposelne v ustavljenih tovarnah, kjer naj bi si izdelovali potrebščine za svojo uporabo. Takoj je zagrmela trgovska komora, ki je sklicala celo izredno zasedanje svojih članov in obsodila "umešavanje državnih organov v business, ki bi konkuriral privatnemu". Oni hočejo le svoj profit, pa čeprav vsled tega brezposelni poginejo v pomanjkanju in obupu.

Delavske razmere so tod pod ničlo kakor so bile. Rovi obratujejo že osem mesecev le od enega do dva dni v tednu. Jeklarne obratujejo istotako z zelo omejenim časom, nekatere pa so ustavile vsak obrat. Mizerije je tod veliko.

Somišljenika Reven in Prevarek poročata, da je akcija za ustanovitev kluba JSZ v Triadelphiji, W. Va., v teku in se zanašata, da bo uspešna.

Joseph Snoy.

Zahvala za sodelovanje pri programu za delegate zboru JSZ

Pripravljalni odbor za redni zbor JSZ, ki se je vršil 1.-3. sept. v Slovenskem del. domu v Clevelandu, se najtopleje zahvaljuje vsem pevskim zborom in njih pevovodjem za nastop. Nadalje kvartetu Marinček. Onim, ki so nastopili v živi sliki. Nadalje vsem, ki so sodelovali kjerkoli in pri kakoršnemkoli delu in pomagali k uspehu banketa in programa. Nadejamo se, da so delegatje zapustili našo metropolo z dobrim vtisom in da bo delo, ki so ga izvršili, imelo dobre posledice.

Predsednik odbora.

Ali že imate vstopnico k igri "Rdeče rože"?

Chicago. — V nedeljo 21. okt. bo v dvorani CSPS vpripravljen socialna drama "Rdeče rože". Pazite na naslednja naznanila. Kupite si vstopnico v naprej, ki so v predprodaji po 40c.

Listnica uredništva

Mnogo dopisov in člankov je iz te številke moralo izostati, ker ni bilo za vse prostora. Pridejo na vrsto v prihodnji izdaji.

F. M., Salem, O. — Vaše poročilo priobčimo prihodnjic.

Ali ste naročnino na Proletarca že poravnali?

Apeliram na vse v tem okraju, da naj aranžirajo v nedeljo 14. oktobra izlete v Waukegan. Naj bo to velika, resnična in skupna delavska proslava!

Dalje se zanašam na vsa društva Prosvetne matice in na vse klube JSZ, da pošljejo zastopnike. Konferenca se prične ob 10. popoldne. Potrebno je, da pridete točno, kajti teh nekaj ur, ki jih bomo imeli na razpolago za zborovanje, bo treba čimboljše uporabiti.

Frances Zakovšek, tajnica Konferenca, 1016 Adams St., No. Chicago.

Vabilo v novi klub in drugo iz Johnstowna

Johnstown, Pa. — Prosim, da pridobite ta moj prvi dopis, namesto, da bi urednik vrgl kam v čikaško zidovje.

Glade dela naj rečem toliko, da ga za mnoge ni. Dva premogovnika ne obratujeta, jeklarne le malo, in istotako ostali rovi. O tukajšnji jeklarski industriji bi lahko rekli, da skoro počiva. Njen cesar je Charles Schwab, ki je včasih velik optimist in veruje v povračanje boljših časov, tuintam pa njegovi ljudje strašijo s tolikšno krizo, da bo ceste in železniške proge trava prerasila.

Meseca avgusta je nas obiskal S. Snoy. Sešel sem se z njim v Morrellvillu. Bilo je nas večja družba. Pogovarjali smo se o Proletarcu in jaz sem se brez ugovora naročil nanj. Nato smo debatirali o tem in onem — Snoy, Langerholc in podpisani. Pa mi pravi Snoy: "Kaj misliš, Gorenc, ali ne bi bilo mogoče ustanoviti klub v tvoji sosesčini?"

"Dobro, Snoy, ampak treba bo pomoči v agitaciji." Oba sta mi jo zagotovila. Na agitaciji sem jih slišal dosti, a vseeno se nam je posrečilo ustanoviti klub z 12 člani. Iz gl. urada JSZ je dobil številko 65.

Rojakom v Coopersvillu pa kličemo: Pridružite se tej delavski postojanki, ki je bila ustanovljena za vas, in delujte v nji roka v roki!

Jerry Gorentz.

(Vabilo naslovljeno članom za sejo kluba je prišlo prepozno za objavo v prejšnji številki. — Ur.)

Henrik Pečarič na agitaciji

Henrik Pečarič je na obisku v Little Fallsu, N. Y., in okoliških naselbinah, v namenu, da agitira v njih za Proletarca.

Čitajte s premislekom

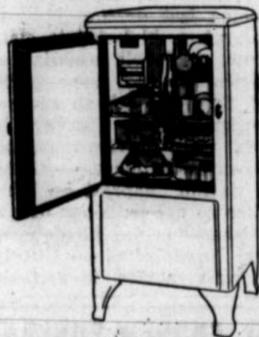
Vsako, ki čita Proletarca premišljeno, ga priporoča v naročitev tudi drugim.

IŠCEM

služkinjo, katero vesele hišna dela ter oskrba dveh dobrih in prijanih otrok, samsko ali vdovo brez otrok v starosti od 35 do 45 let. Je lahka Slovenka, Hrvatka ali pa kake druge narodnosti, samo da je dobra in zanesljiva. Plača po dogovoru. Katero veselja taka služba, naj se obrne pisмено ali osebno na naslov:

MATT SUSAK, P. O. Box 1081, Struthers, Ohio.

Za manj kot 14^c na dan lahko lastujete ta 1934 KELVINATOR

Pogled na novi KELVINATOR vzorca V

Shrambni prostor 4.22 kubičnih čevljev... Površina polke 8.35 kvadratnih čevljev... Zmrzne v njem 3.4 funtov ledu naenkrat... Ima dosti priprav novega Kelvinatorja, ki se najdejo samo v dražjih modelih drugih izdelkov.

Ta model V Kelvinator je posebno namenjen za družine s skromnimi dohodki. Ampak ne mislite, da je to majhen refrigerator. Je popolne velikosti in popolne jakosti. Temeljni načrt, izdelava in kakovost je ista kot v modelih z mnogo višjo ceno.

Cena tega Kelvinatorja je izredno niska. Lahko ga lastujete za manj kakor 14 centov na dan po našem ugodnem kupnem načrtu. Pokličite ali obiščite kak Electric Shop za popolne podrobnosti.

Vprašajte glede lahkega plačilnega načrta. Male naplavitelje, prostostanek mesečno z vašim računom za elektriko. V vrhu kritja obresti in drugih stroškov je za nakup na obroke računna nekoliko višja cena.

COMMONWEALTH EDISON ELECTRIC SHOPS

Downtown — 72 W. Adams St. — 132 So. Dearborn St. Telephone RANdolph 1200, Local 155

4622 Broadway 4231 W. Madison St. 812 W. 41st St. 2618 Milwaukee Ave. 4234 So. Ashland Ave. 2926 E. 99th St. 4833 Irving Park Blvd. 2460 So. State St. 11116 So. Michigan Ave.

FEDERALNI KUPONI Z NAROČILI.

SUNSHINE — FRESH AIR AND GOOD PURE MILK Balance Your Daily Diet With

Wencel's Dairy Products GOOD PURE MILK IT PROTECTS YOUR HEALTH

2380-82 BLUE ISLAND AVE. — Phone Monroe 3673

ZA LIČNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co. 1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL. Tel. Lincoln 4700

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS.

XVIII. konvencija KSKJ

Osemnajsta redna konvencija, ki se je vršila 20.-25. avgusta v Indianapolisu, Indiana, ni bila kaka običajna, ali brezpomembna stvar. Ne samo, da je zastopala 22,608 članov v oddelku odraslih in 35,093 članov v obeh oddelkih, ampak je reprezentirala organizacijo, ki je idejno najjačja, kar je večjih podpornih organizacij med ameriški Jugoslavnimi. To naglašam zato, ker je med nami v modi podcenjevati načelne nasprotne.

KSKJ nič ne slepomiši s tolačenjem svoje načelne izjave. Je odprto in povsod strogo klerikalna in načelno odločno verska ustanova. Njeni glavni odborniki so na konvenciji podarjali, da napreduje vzlic krizi v članstvu hitreje kot katerakoli druga slovenska podporni organizacija.

Konvencija v Indianapolisu je bila zelo harmonična reč. Trajala je 6 dni. Notranjih bojov in intrig je bila dokaj prosta — skoraj jih ni bilo, dočim se je na njeni prejšnji konvenciji l. 1930 v Waukeganu lotila boja proti Grdinovemu bloku z vso silo "jolietska stranka" in zmagala v njemu. Vsled tega je trajala waukeganska konvencija 9 dni.

V Indianapolisu se je zbralo vsega skupaj 223 članov konvencije, med njimi 20 glavnih odbornikov, 139 delegatov in 64 delegatic. Delegatske pravice je imelo šest duhovnikov, pet kot delegati društev in eden kot član glavnega odbora. Poleg njih je posetilo konvencijo več drugih duhovnikov.

Nekateri glavni odborniki — "oldtimerji" v svojem poslu — in duhovniki so se zavzeli organizirati konvencijo za agresivno kampanjo v prid moralnega in številčnega pojačanja svoje jednote. Zdi se mi, da se bi tisti odborniki naprednih organizacij, katerim so osebni predsodki več kakor načela, lahko na tej konvenciji precej naučili.

Vsaka seja je bila pričeta z molitvijo, kar je na konvencijah KSKJ običaj kakor molitev pred jedjo v starem kraju. Besede se izgovarjajo avtomatično in misli švigajo bogve kje.

Ker ni bilo na tej konvenciji nikakih organiziranih struj, in ne večjih spornih problemov, je šlo vse po starem načinu zborovanja, ki je v običaju v društvih KSKJ, nekaj pa tudi po vojaško — na komando! Ze prej so se domenili, da bodo imenovali devet konvencijnih odsekov, ki naj pripravijo eden pravila, drugi resolucije, tretji predloge glede investicij, četrti predloge o plačah in dnevnih, peti predloge o predloženih pritožbah, šesti predloge o verskih zadevah, sedmi o atletiki itd.

Mnogi delegati niso bili na jasnem, kaj je pravzaprav dolžnost teh odsekov in kako bodo zborovali. Podpredsednik KSKJ John Germ jim je

pojasnjeval njih delo ter jim dal navodila. Zapisnik pa pravi: "Ta način zborovanja je prvi v zgodovini naše jednote". To ugotovitev, ki je bila izrečena na konvenciji, so nekateri smatrali za "zborovanje po odsekih", kakršnega ni imela še nobena jugoslovanska podporni organizacija doslej. Toda ti odseki so zborovali enak, in konvencija prav tako na sličen način nepretrgoma, kakor zborujejo konvencije SNPJ in njeni odseki, ali konvencije JSKJ itd. Dva slovenska lista, ki sta poročala, da je bila to prva jugoslovanska konvencija, ki je zborovala "po odsekih", sta bila torej v zmoti.

Konvencija je imela poseben odsek za pozdrave — in poslala jih je vse križem škofom, papežu, raznim javnim uradnikom in še celi vrsti več ali manj prominentnih oseb. Na 4. seji je prišel odgovor sv. očeta. Kardinal Pucelli je bil podpisan in sporočil, da sv. očeta neznansko veselilo zborovanje in mu podeljuje svoj apostolski blagoslov. V znak spoštovanja in udanosti do sv. očeta je delegacija vstala in se isknila ob svetem navdušenju. Sv. oče bržkone niti vedel ni o tej konvenciji, ne kardinal Pucelli, kajti na take pozdravne brzobjave, ki jih sprejema Vatikan na kupe dan na dan iz vseh krščanskih dežel, odgovarjajo posebni kleriki po določenem formularju, ampak vernikom se vseeno zdi, da so počaščeni.

Značilno je, da je konven-

cija KSKJ pomnožila svoj gl. odbor za dva člana. Zdad šteje 23 odbornikov brez gl. urednika in komisarja za atletiko, z njima vred pa 26 članov. Tu so preudarni odborniki in delegati uvideli, da je za jednoto koristno, če ima razširjen odbor, dočim so ga na konvenciji SNPJ zmanjšali, ker so prevladovali predsodki, frakcijske strasti in neumna ljubosumnost.

Dokaj vroča je bila debata o plačah. En predlog je določal stare in drugi pa znižanje. Skoraj v nobeni zadevi ni bila razprava toliko ostra, kar je pokazalo tudi glasovanje. Za predlog, da ostanejo plače kot so, so bili oddani sto trije glasovi, za znižanje pa sto en glas — torej 103 proti 101.

Dnevnice so si določili po \$8. Ta predlog je bil soglasno sprejet. Tudi tu si je konvencija prihranila mnogo časa, ker si delegati niso pridigali o slabih časih in bi potem glasovali za visoke dnevnice vseeno.

KSKJ ima mnogo imovine posojene cerkvam, ki težko in neredno plačujejo obveznosti. Delegacija je sklenila, da se cerkvam in drugim katoliškim ustanovam obrestni znižajo, ravno tako posameznikom, ki so dobili posojila pri KSKJ, na 4 1/2%, toda le če bodo obveznosti točno odraževali. Drugeče so obrestni na taka posojila po 5 in po 6%. Znižanje obresti je bilo sprejeto soglasno.

(Konec prihodnjic).

KONVENCija S. D. Z.

Osma redna konvencija Slovenske dobrodelne Zveze, ki se je vršila dne 10.-19. septembra v Girardu, O., ni povzročila ognjenika, ali kakor bi rekel po ameriško "fire works", kot so nekateri pričakovali.

Vzrok, da se je pričakovalo napetosti in besednih spopadov na konvenciji, je bivši tajnik Primož Kogoj, ki je moral zapustiti glavni urad zaradi neodpustnih finančnih neurednosti. Idealizma — niti čevlendarkega lokalnega patriotizma — na tej konvenciji ni bilo toliko kakor na prejšnjih. Udeležilo se je je nekaj nadsto delegatov in glavnih odbornikov. Plače so si določili po \$8 na dan.

Konvencija je stala po mnenju A. D. vsega skupaj (brez pravil etc.) \$11,000, prejšnja pa je stala \$6,300. V 25-letni zgodovini SDZ ni nobena njena konvencija zborovala dalj kakor ta, piše A. D.

Louis Pirc in James Debevc, ki sta bila v tej organizaciji že od nekaj najplivnejša člana in njun list njeno glasilo, sta bila na girardski konvenciji obsenčena. Padla sta v vplivu vsled poloma North American banke in še bolj vsled Primoža Kogoj, četudi se ju ne bi moglo dolžiti krivde ne za eno

ne za drugo nepriliko, niti jih nista pričakovala. Ampak "človek obrača, Bog pa obrne."

Ze pred konvencijo je opozicija imela načrt za lastno glasilo, ki naj bi izhajalo mesečno. To naj bi bil udarec — morda usodni udarec Pirčevi-Debevčevi Ameriški Domovini. Konvencija je načrt odobrila.

V glavnem odboru so: Predsednik, Frank Černe, ki je dobil 58 glasov in njegov protikandidat dr. Mally 42; I. podpredsednik, Joseph Ponikvar; II. podpredsednik, Julija Brezovar; tajnik John Gornik (izvoljen soglasno); blagajnik Joseph Okorn; pomožni tajnik Max Traven; gl. zdravnik dr. Kern; Ant. Bobnar, predsednik nadzornega odbora; ostali člani nadzornega odbora, Helen Tomažič, Anton Abram, Martin Valetič in Mary Jerman.

Finančni odbor: Frank Shurtz, predsednik; Joseph Lekan, Anton Vehovec.

Poročni odbor: Joško Penko, predsednik; Louis Balant, Ivan Kapelj.

Samo trije člani glavnega odbora so bili izvoljeni soglasno; v več slučajih so morali imeti tudi ožje volitve. Sploh je bil boj za mandate na tej konvenciji nekaj sličnega kakor na lanski konvenciji SNPJ v Chicagu.

V novem odboru ima ameriško-slovenska generacija tri odborniška mesta in ženske istotako tri.

Deset glavnih odbornikov je novih, 8 pa je bilo ponovno izvoljenih. — Poročevalec.

"Utopična družba"

Managarji Sinclairjeve kampanje v Californiji so ustanovili pred meseci takozvano Utopian Society of America. Ze ime pove, da je namenjena navidezem. Baje ima v Californiji že nad 600,000 članov. Njen program določa načelo: "Produkcija za potrebo namesto za profit".

Četudi imajo njeni promotorji morda najboljše namene, je jasno, da je treba za prebrat nekaj bolj resnega kakor pa kako "utopično družbo", pa čeprav ima stotisoče ali milijone članov.

Fred Henderson bo govoril 2. nov. v dvorani SNPJ

V petek 2. novembra bo govoril v dvorani SNPJ pod po-

FRED HENDERSON

kroviteljstvom kluba št. 1 in čeških socialističnih klubov slovit angleški pisatelj in govornik Fred Henderson.

Slabi časi jemljejo veselje do vsega

Oglesby, Ill. — Časi so tako slabi, da izgubljajo ljudje veselje do vsega — tudi do pisanja dopisov. Sicer si je ljudstvo teh razmer samo krivo. Pričakovala sem v tej ogromni krizi posebno med delavstvom več mislečnosti, toda na žalost je med njim še prav malo zavednosti.

Pri nabiranju podpisov na peticije socialistične stranke smo našli na mnoge težkoče. Večinoma so ljudje volili že ob primarnih volitvah in vsled tega niso upravičeni podpisovati peticij. Eni pa se boje! Česa neki se strajajo! Izgubiti nimajo ničesar, pridobe pa lahko veliko. Ni čudno, ako je reakcija tako drzna!

Kljub slabim razmeram smo se pripravljali na 30-letnico SNPJ in 25-letnico društva Lilija št. 95, ki se je vršila prošle nedelje v Music Hall.

Vprizorjena je bila šala "Čarlijeva ženitev", imeli smo nekaj nagovorov in drugih točk, glavni govornik pa je bil Frank Zaitz iz Chicaga.

Udeleženci so prišli tudi iz naselbin La Salle, Peru, De Pue in par drugih. Uspeh te prireditve je bil za naše razmere jako dober.

Mary Kernz.

Shod Paul Hansena dne 29. septembra

Chicago, Ill. — Češke socialistične in zadrudne organizacije prirede v soboto 29. sept. javen shod v dvorani Sokol Havliček na S. Lawndale Ave. med 26. in 27. cesto. Prične se ob 8. zvečer. Paul Hansen je splošno znan socialistični vodja in veščak na polju zadrudništva. Deluje na Danskem. Govoril bo o značaju gospodarske krize, ki davi Ameriko in Evropo. Slovensko delavstvo je vabljeno na ta shod. Hansen bo govoril angleško.

Socialist ima pravo vrednost za delavsko gibanje edino če je aktiven.

SOVJETSKA UNIJA V LIGI NARODOV

(Nadaljevanje s 1. strani.)

istotako v svoj prid. Za svoj razvoj, za ojačanje svoje industrije in za svoje dohodeke je veliko odvisna od drugih dežel, in enako so druge odvisne od njenega izvoza in od njenih naročil. Svet je na stopnji današnjega gospodarskega razvoja več ali manj celota že v toliki meri, da ne more nobena dežela dolgo vztrajati v gospodarski ali politični izolaciji.

Tako se je vlada v Moskvi zblížala za razna sodelovanja, vključevši v liginem delavskem biroju, z vsemi deželami, ki so zastopane v ligi. Ali bo enako sposobna, da se na kongresu tretje internacionale, ki se bo vršil to jesen, zblížna in sporazume tudi s socialističnimi strankami? Ako je to lahko storila celo s fašističnimi deželami, kakor je Italija, bi morala biti toliko bolj dostopna sporazumu z delavskimi strankami, ki so združene v delavski socialistični internacionali. To ne bi bilo samo v korist svetovnemu delavstvu in svetovnemu miru, ampak še posebno gospodarskemu in političnemu jačanju Sovjetske unije.

Sixth Congressional District Branch

Chicago. — V Chicagu deluje pod gornjim imenom pristojanka socialistične stranke, ki naznanja za prihodnje tedne sledeče aktivnosti:

Dne 5. oktobra: "Ali je enotna fronta ameriških delavskih strank in frakcij mogoča?" Govorili bodo zastopniki štirih skupin.

Dne 12. oktobra bo predavanje o naukih zadnje stavke prevoznikov v Minneapolisu.

Dne 19. okt. bo predaval Clarence Senior o rastočem vplivu socialistične stranke.

Dne 26. oktobra bo govoril urednik čikaškega Daily Forwarda o dolžnostih in odgovornostih socialističnega časopisa.

V soboto 6. okt. se bo vršila v počast sedanjemu tajniku okrajne organizacije Arthur McDowellu večerja, ki stane 50c na osebo. Prireditve bo v Roosevelt Hall, 3437 Roosevelt Rd. Vsa prej omenjena predavanja bodo na ravno tem naslovu. — G. R. Dublin.

V soboto zabava kluba brezposelnih

Chicago, Ill. — V soboto 29. sept. priredi v spodnji dvorani SNPJ zabavo slovenski klub brezposelnih št. 61, pripadajoči organizaciji Worker's Committee on Unemployment. Vstopnina je 25c. Igral bo Benčanov orkester.

Organizacija brezposelnih v Clevelandu

Cleveland, Ohio. — Dne 7. sept. je bila na zborovanju v SND ustanovljena slovenska liga brezposelnih pod imenom Workers' Committee on Unemployment. Upisalo se je takoj približno 80 članov. članarina je 5c na mesec. Kdor pa je ne zmore, bo vseeno sprejet. Odborniki so: Louis Zorko, predsed.; Louis Jartz, tajnik; Anton Kukovac, zapisnikar. Druge odbornike se izvoli na prihodnji seji 2. oktobra ob 2. pop. v spodnji dvorani SND na St. Clair Ave.

Vsi brezposelni delavci v tem okrožju so vabljani, da se nam pridružijo. Namen te organizacije je, da se bori za izboljšanje bednega stanja, v katerem so brezposelni, kajti le z organizacijo bomo v stanju kaj doseči.

John Krebel.

Koncert Anne Fabiano-ve v San Franciscu

San Francisco, Cal. — V nedeljo 21. oktobra priredi koncert v dvorani na 1750 Clay St. ob 2. pop. znana naša pevka, Anna Fabian.

Miss Fabian je nastopila že na mnogih ameriških koncertih in na naših prireditvah, na slednjih brez odškodnine, zato je naša dolžnost, da ji zdaj v protiuslugo napolnimo dvorano, ob enem pa bomo deležni krasnega koncertnega sporeda. — V. L.

"Civilna vojna v Avstriji"

Pod tem naslovom je izšla v angleškem prevodu v založbi ameriške socialistične stranke brošura, ki jo je spisal Julius Deutsch, poveljnik avstrijskega Schutzbunda (republikanske garde). Deutsch se je aktivno udeleževal bojev v februarjski vstaji l. 1934 na Dunaju in vrhutega je on eden najboljših socialističnih avtoritet v opisovanju položaja v Avstriji. Knjiga ima 78 strani in stane 25c. Pišite nonjo JSZ ali pa Proletarcu. Kdor le more, naj jo naroči več izvodov ter jo razproda med somišljeniki.

Vsako, ki jo bo prečital, bo veliko pridobil na znanju v tem zelo važnem poglavju zgodovine delavskih bojev.

Vprizoritev "Prodane neveste"

Cleveland, O. — Soc. pevski zbor "Zarja" vprizori s sodelovanjem češkega pevkega zbora "Vojan" na Zahvalni dan 29. novembra v Slov. nar. domu slovit Smetanovo opero "Prodana nevesta". Prične se ob 2. pop. To bo ena največjih glasbenih prireditev, kar jih je bilo med Slovenci v Ameriki. Rojake v drugih naselbinah opozarjamo na to priliko in jih vabimo, da posetijo to operno predstavo.

J. Krebel.

Ali veste,

da so tudi močne ameriške unije v industrijalnih bojih tepene edino zato, ker je vsa politična moč v posesti sovražnika?

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

V sledečem seznamu so priredbe klubov JSZ, konferenčnih organizacij in socialističnih pevskih zborov. Ako priredba vaeiga kluba ni vključena, nam sporočite.

OKTOBER.

WAUKEGAN, ILL. — V nedelje 14. oktobra konferenca društev Prosvetne matice in klubov JSZ v Wisconsinu in Illinoisu.

WAUKEGAN, ILL. — V nedelje 14. oktobra velika prireditve pod pokroviteljstvom konference JSZ v Slov. nar. domu.

CHICAGO, ILL. — Dramska predstava kluba št. 1 v nedeljo 21. oktobra v dvorani ČSPS.

CHICAGO, ILL. — Shod socialistične stranke v nedeljo 21. oktobra v Orchestra Hall. Glavni govornik Julius Deutsch iz Avstrije.

NOVEMBER.

CHICAGO, ILL. — Shod Fred Hendersona v petek večer 2. nov. v dvorani SNPJ. Prirejajo ga soci. klubi na zapadni strani.

CLEVELAND, O. — Zbor "Delavci", odsek kluba št. 28, uprizar v nedeljo 4. nov. v Slov. del. domu (Collinwood) opereto "Na kmetiji in v kajžici".

CHICAGO, ILL. — Koncert soc. pevkega zbora "Sava" v nedelje 25. novembra v dvorani ČSPS.

CLEVELAND, O. — Pevska zbornica "Zarja" (odsek kluba št. 27) in "Vojan" vprizorita na Zahvalni dan v četrtek 29. novembra Smetanovo opero "Prodana nevesta".

DECEMBER.

CHICAGO. — Silvestrova zabava kluba št. 1 v ponedeljek 31. decembra v dvorani SNPJ.

Druge prireditve kluba št. 1 v Chicagu: v nedeljo 3. feb. 1935 dramska predstava v dvorani ČSPS; v nedeljo 10. marca varijetni spored v dvorani SNPJ; v nedeljo 21. aprila koncert pevkega zbora "Sava" v dvorani SNPJ.

BARETINCIC & SON
Tel. 1475
POGREBNI ZAVOD
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, poljskem, kakor tudi v angleškem in nemškem jeziku.

NAŠA POSEBNOST SO TISKOVINE ZA DRUŠTVA IN TRGOVCE

Oporoka "strica" E. W. Browninga

E. W. Browning je bil v mladosti zelo "priden" ter si "prislužil" v lesni industriji imovino, ki znaša mnogo milijonov dolarjev. Ko se je postaral si je zaželel ljubezni in začel iskati znanja med dekleti. Med temi ga je ena toliko "premotila", da jo je poročil. Bila je kakih 30 let mlajša od njega. Oba sta na tej sliki, ki je iz časa poroki. Lahkoživo dekle, ki so ji rekli "Peaches", pa ni bila zadovoljna s takim "dedcom" in ga je kmalu

pusnila, na sodišču pa si je izvojevala odlok, ki je "daddyju" Browningu nalagal plačevati svoji ženi toliko in toliko na mesec. Dekle ni hotelo razporeke, češ, stavec bo itak kmalu umrl in bo potem dobila toliko več. Browning je pred meseci zbolel. V oporoki je določil okrog \$30,000,000 dolrodelnim ustanovam, nje-rova žena "Peaches" pa dobi kakih \$10,000,000. To je bil najdražji poljub, ki ga je stari, bogati Browning kdaj plačal kakemu dekletu.

Ampak na nesrečo dekleta se mu zdravje izboljšuje in zato dedščine še ne bo nekaj časa.

Relief v New Yorku

V mestu New Yorku je "na reliefu" 400,000 družin, ali blizu četrtina prebivalstva.

Stežinar vas vabi

John Stežinarjev vrt v Willow Springsu je dobro znan, ker je eden najljepših vrtov za veselice. Krasi senčnati hrasti, ki se odevajo že v jesensko obleko, lepa gosta trava in dovolj prostora za razne igre in zabave. Čikaški Slovenci radi zahajajo na ta vrt.

V zaključek letošnje sezone vrtnih veselic priredi Stežinar veselico za vse svoje prijatelje in znance prihodnje nedelje, t. j. 30. septembra. Serviral bo svežo prsiševjo pečenko (pečenega mladega pujska) in druge priitkline, ki spadajo zraven. Ravno tako bo lahko vsak pleal ob zvokih dobre starokrajske godbe in tudi po ameriškem taktu bo lahko brusil pete.

Vsi ste povabljeni in nobenemu ne bo treba plačati vstopnine. Kdor nima svojega avtomobila, se lahko odpelje z John Zeleznikarjevimi trukom od njegovega doma ob eni uri popoldne, in od SNPJ dvorane pa ob poldveh. — Prireditelj.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS:
At 3724 W. 26th Street
1:30—3:30; 6:30—8:30 Daily
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd.
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 9695
Wednesday and Sunday by appointments only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

THE MOST HEROIC STRUGGLE OF THE CENTURY!
"THE CIVIL WAR IN AUSTRIA"
BY JULIUS DEUTSCH
Commander of the SCHUTZBUND on the Barricades of Vienna
ILLUSTRATED with scenes of the fighting and destruction caused by the Dollfuss' howitzers
Authorized Translation by DAVID P. BERENBERG
Price 25c
ORDER FROM THE YUGOSLAV FEDERATION S. P.
3639 W. 26th Street Chicago, Ill.

The Socialist Youth International

By William M. Feigenbaum

The International Socialist Youth, consisting of young Socialist organizations of nineteen countries, held a great meeting at Liege, August 4th and 5th. More than 30,000 young Socialists demonstrated against war and fascism in a magnificent procession almost 20 years to a day from the time Liege was occupied by the German armies at the outbreak of the World War.

Five years previously there had been a demonstration of over 50,000 young Socialists in Vienna upon the occasion of the last meeting of the International Socialist youth, but since then the movement has been outlawed by fascist barbarism in Austria, Germany, Latvia and Bulgaria and the magnificent movements of those countries were represented by only a few groups from illegal organizations.

The demonstrations, therefore, was the more impressive as showing the superb determination of the youth in the countries still enjoying democratic liberties to continue their relentless struggle against war and fascism, and for democratic Socialism.

The main feature of the demonstration consisted of almost endless files of the Belgian Young Guards marching proudly in their blue uniforms, the hope of the Socialist movement in that country for the years to come. There were also beautiful demonstrations by the French and Dutch Yip-sels. There were other delegations from Denmark, Sweden, Great Britain, the United States, Bulgaria, Estonia, Italy, Luxemburg, Russia, Switzerland, Czechoslovakia, Hungary and Palestine.

Comrade Koos Vorrink, president of the Youth Inter-

national, opened the mass demonstration in the enclosure of the Palais du Justice with an address in which he reminded his hearers of the masses of young workers heart and soul with them who were prevented from attending by fascist barbarism, and described the constructive achievements of democratic Socialism in democratic countries, especially Scandinavia.

The following day the main demonstration was held in the stadium, to which the Socialist Youth marched to the wild cheers of tens of thousands of workers who packed the streets along the line of march. The foreign delegations were received with especial enthusiasm.

Emile Vandervelde, Belgian Socialist sage and president of the Labor and Socialist International, greeted the youth on behalf of the L.S.I., and read them the anti-war manifesto just adopted by the Bureau of the International. He called upon the youth to be true to their ideals and, above all, to maintain the International as the instrument of working class struggle.

Other speakers were Erich Ollenhauer, secretary of the Youth International; Comrade Dumon, president of the French Young; Comrade Dauge, president of the Belgian Young Guards, and Comrade Godefroid, Secretary of the Belgian Young Guards.

Following the great public meeting, the Executive of the Socialist Youth International held an all-day session, fixing a policy, among other things, on the matter of the united front. It was voted that the Youth International would take no decision until discussions within the L.S.I. have

led to definite results. It was voted that in the event the Executive of the L.S.I. comes to a decision a new meeting of the Youth executive would be called to follow suit.

Two other decisions were the admission of the Federation of Socialist Young Workers of Roumania, and setting the next international meeting for August 23rd to 27th, 1935, at Copenhagen.

ALL EMBRACING
The Labor movement is the greatest movement in history. It signifies the awakening of the race and symbolizes the hope of humanity. All that is essential in our material life, and all that is vital and fundamental in religion, are embraced in the emancipating program of the labor movement. — Eugene V. Debs.

Our Doings Here and There

Friday, September 28, branch No. 1 JSF will hold its regular meeting. All members, including those of the English Section, are urged to be present as this will be the only meeting at which members can vote on the Declaration of Principles. Other important items at the meeting will be the JSF convention reports by our delegates and various other committee reports.

Rehearsals on a social drama, "Red Flowers, have been started by our dramatic club of branch No. 1. The date set for this performance is Sunday, October 21, at the CSPS Hall on 18th and May Sts. The play is a very timely one, dealing with strikers in their struggle for better working conditions. An excellent cast has been selected which promises a fine performance. Admission tickets are now on sale at 40c. Dance music will be furnished by Johnny Kochevar's orchestra.

On Sunday, October 14, Sava's songsters will sojourn at Waukegan where they will participate in a program given by the JSF conference of the Illinois and Wisconsin district. Besides singing, the arrangement committee has prepared to stage a short one act play and other novelty numbers which promise an enjoyable afternoon to all

Effects of Child Labor

Much has been heard from circulation managers of daily newspapers about the educational groundwork attained by children who peddle newspapers and the exceptional opportunities for advancement of minors thus employed to positions of trust and prominence in later life.

Warden Lewis E. Lawes testified before an investigating committee that of 2,300 inmates of Sing Sing prison 69 per cent had sold newspapers in their youth. There appears here a decided difference of opinion, and considering some circulation managers—well, there is still a difference of opinion.

The Typographical Journal.

NOW—AS THEN

"This country must shake off its intolerable burdens at all events. Every day strengthens our oppressors and weakens us. Why should we be less persevering in opposition than they are in oppression? Let us now unite like one band of brothers in the noblest cause."

Samuel Adams, in Summoning the Colonists in 1774, to Resist Oppression and Slavery.

that attend. The morning session of the conference will take up problems of agitation for JSF, its publications, the Educational Bureau and other activities. The importance of these problems should bring delegates from all branches and lodges affiliated with the Educational Bureau within this district to Waukegan, October 14.

Fred Henderson, a noted British author and member of the Labor Party in England, is soon coming to this country on a lecture tour for the Socialist Party of America. One of his meetings will be held at the SNPJ Hall on Friday, November 2, under the auspices of the Yugoslav, Bohemian and Lawndale Socialist branches. We urge our members and friends to reserve that date and attend in full numbers.

The English Section of branch No. 1 held a fine meeting recently. Convention and other reports were made. The literature committee outlined their plans for a new supply of pamphlets, among them the "The Civil War in Austria", by Julius Deutsch. For the Lecture Committee, comrade Sodnik and Turpin led the discussion on the Steel Strike. Our next meeting will be held Friday, October 12, at the office of Proletarec. — John Rak.

LOOKING BACKWARD

The world rolls along toward the time when the congress of the United States, the department of justice, the four-minute orators of 1917 and 1918, and all the rest of those who were war fans at that time, will be ready to extend to the Socialists a vote of thanks for having had the courage and good sense to adopt the St. Louis anti-war manifesto in April, 1917, immediately after the declaration of war by this country.

During the war, in order to fan the flames of prejudice and hatred against the Socialists and insure their persecution, some of the capitalist papers kept quoting parts of the famous St. Louis declaration which they considered to be particularly seditious. The following are some of the extracts which were most frequently thus flaunted in the face of the infuriated populace, so as to inflame it against the Socialists:

"Our entrance into the European conflict at this time will serve only to multiply the horrors of the war, to increase the toll of death and destruction and to prolong the fiendish slaughter. It will bring death, suffering and destitution to the people of the United States and particularly to the working class. It will give the powers of reaction

ODDS AND ENDS

It has been suggested that if there should be another war, it ought to be called a war to end soldiers, and cut out the hokey.

That would be much more nearly accurate than "a war to end war." The World war ended millions of soldiers. It also ended many other things. It ended two or three hundred billions of needed wealth. It ended political democracy in several countries. It ended the sanity of a host of men. It ended the health and happiness of a host of others.

What will "the next war" end? Let's end capitalism, the cause of war—then there will not be any next war.—T. M. L.

in this country the pretext for an attempt to throttle our rights and to crush our democratic institutions, and to fasten upon this country a permanent militarism. The working class of the United States has no quarrel with the working class of Germany or of any other country. The people of the United States have no quarrel with the people of Germany or any other country. The American people did not want and do not want this war. They have not been consulted about the war and have no part in declaring war. They have been plunged into this war by the trickery and treachery of the ruling class of the country through its representatives in the national congress, its demagogic agitators, its subsidized press, and other servile instruments of public expression. We brand the declaration of war by our government as a crime

against the people of the United States and against the nations of the world. In all modern history there has been no war more unjustifiable than the war in which we are about to engage. No greater dishonor has ever been forced upon a people than that which the capitalist class is forcing upon this nation against its will."

It took courage to make the foregoing statements in April, 1917. Similar statements are now made on all hands, and there are but few honest and intelligent people who will any longer deny that these statements were substantially correct. It is time for congress to make an apology to the Socialists and extend them a vote of thanks for having upheld the standard of genuine patriotism while everyone else was doing the country harm by boosting the war.

The Milwaukee Leader.

SEARCHLIGHT By DONALD J. LOTRICH

A good many of our comrades and friends were terribly upset when the newspapers carried a story about the Socialists being too late in filing petitions to get on the state ballot for the November elections. Naturally, we too were upset, so the Chicago members of the State Executive Committee met with other Chicago comrades and attorneys Tuesday noon to hear the whole story and to take such action which might be necessary. The reports were made and the opinions of the attorneys carried out and we are related to say that the State Election Board has reinstated our party to the November ballot. So that it is definitely certain that the voters in Illinois will get a chance to vote for the Socialist candidates. It is our job now to wage such a campaign which will give us the required number of votes to recognize us as an official party with its official standing.

catastrophe which has swung fascism into power from an eyewitness. In a few weeks comrade Deutsch will be with us but you should read the booklet to appreciate his visit.

Few of our comrades know that the Socialists of Wisconsin have doubled their primary vote last week. Without any contests the Socialist vote took a surprising leap but the kept press ignored it completely. In many sections our candidates received the largest number of any single candidate. Mike Sostarich, JSF member, running for the legislature was high in his district. Wisconsin has a good chance of electing many Socialists this fall. They are waging a fine educational campaign and making many converts to Socialism. We look to Wisconsin in November.

New Bill of Rights

The right to secure jobs shall only be limited by the opportunity of finding jobs.

Congress shall pass no law prohibiting people who have no shoes from going bare-footed.

The right of persons to be secure in their homes, farmsteads and jobs may only be violated by mortgage holders and employers of labor.

It is no shame to be poor in this country. It's just too bad, but can't be helped.

The right of homeless persons to sleep under bridges, culverts and places not otherwise restricted is violated.

A well organized armed force being necessary for the security of vested rights, the right of strike-breakers, thugs and gunmen to carry arms shall never be abridged.

Injunctions in disputes between Capital and Labor shall only be issued when necessary and then only at the petition of the former.

Every citizen has the right to work for anybody willing to hire him, accept the wage offered, and quit when told.

In case of war, nothing and nobody may be drafted except persons having no visible means of filling dollar-a-year jobs.

The Constitution follows the flag. The flag follows the pawn ticket. The heroes follow in the hearse and the pallbearers pay for the funeral.

Corporate bodies may be investigated, but not incarcerated.

The right of getting all one can is limited by ability.

Robbing everybody is nobody's business.

The right to bail cannot be denied except to persons unable to secure same.

All citizens are equal before the law discovers on which side its bread is buttered.

No cruel and unusual punishment shall be inflicted on persons caught begging in the streets. The extreme limit is sixty days on the rock-pile per handout.

The supreme law of the republic is equal rights to all, special privileges to none and may the best man take the whole.

The American Guardian.

One for Father

Teacher: "James, why do we call English our mother tongue?"
James: "Because father does not get much time to use it."

WHAT THE STRIKES TELL US

BY E. H. THOMAS

We are living in a great and beautiful age.

No, this is not meant as sarcasm. Ours will be remembered as the greatest age the human race has ever passed through, if — we will just stop blundering, carefully consider what we ought to do, and then do it.

Every leader of men—and every Socialist should be more or less of a leader—can also learn much from close study of the news of today which will soon be history.

Greatest Events of 1934.

The present wide-spread strikes are now the greatest events of 1934. We should not be merely stirred emotionally by these great movements, although emotion of the right kind is a very useful thing, but we should thoroughly study every separate strike.

Why was it won? Or why was it lost?

Why did the electrical workers and street car conductors win out in Milwaukee? Not because they were more strongly organized than some unions which have lost their strikes in other cities. They won because they had the sympathy of the public and because the city administration stood for fair play and allowed the public to help the strikers. These two factors also explain why this big strike caused no street riots and why no strikers were shot down.

What About Minneapolis?

Why has the Minneapolis strike thus far produced such different results and even if it should finally succeed, will be won only after a long and bitter struggle?

In Minneapolis, the citizens were also enlightened and progressive people. Their governor thought he was being fair to the workmen. But behind him was no strong political organization which clearly understood the class struggle. In fact there is only one such political body—the Socialist party.

San Francisco strikers also had strong local support, both in and outside of the ranks of labor. Nevertheless, newspaper propaganda all over the country killed the San Francisco strike. This propaganda, inspired of course by the big capitalists, was so unanimous that the

public throughout the United States swallowed it whole. Even the American Federation of Labor refused to back the strikers.

Free Press Badly Needed.

This once again proves that our minds, and therefore our economic conditions, can never be free until we have a really free press representing the working class.

Would the Milwaukee electric workers have won without The Milwaukee Leader? Or would the California radicals of all types now be persecuted so bitterly under the pretense of being "Communists" if San Francisco had a mayor and a strong working class press to tell the true history of the San Francisco struggle?

Still deeper, however, lies the lesson of the strikes.

After all these brave contests, loss of time and wages and even lives, the conditions of the working class is not materially improved.

A Fine Statement.

What says the American Federation of Labor in its recent monthly report? "Nothing in the business picture gives promise of substantial business improvement in the near future." Then follows a wise deduction. "When private business is not able to resume its functions, then society is forced to take over the means of production."

Well said, A. F. of L.! Say that again, keep on saying it, work out that idea and carry it to its logical conclusion. That is the truth which will lead the working class out of the woods.

These are the lessons which labor will certainly learn in the near future. It will learn them because it must. Capitalism will not allow our education to stop.

Yes, we are living in a wonderful era. It is said of the period when the French began to demand their freedom.

"Bliss was it in that day to be alive,
But to be young was very heaven."

That was a great age, but how far greater is ours for every thoughtful and noble-natured young man or woman!

New Type of Defenders of Liberty and Constitution at "America's Wailing Place"

